

Dr. Jože Pretnar:

Vežbalna ekskurzija SPD v Švico.

Že več let se bavi SPD z mislijo, da se udeleži kake planinske ekspedicije v inozemska velegorja. Ker taka podjetja zahtevajo tudi znatna finančna sredstva, je vstavilo v ta namen v proračune zadnjih let poseben znesek za ekspedicijski fond. Za enkrat je iz teh sredstev dajalo poedincem manjše subvencije, da so mogli obiskati nekatere inozemske gore ter si pridobiti izkušnje, ki so potrebne, ako bi došlo do udeležbe na kaki inozemski ekspediciji. Konkretnejšo obliko je ta naša akcija dobila lani, ko je nameravala Asocijacija slovanskih planinskih društev prirediti planinsko ekspedicijo v pogorje Taurus v Mali Aziji. Žal do tega ni prišlo, ker turška vlada ni dala potrebnega dovoljenja. Zato se je SPD odločilo, da priredi kot nadomestilo planinsko vežbalno ekskurzijo v Zapadne Alpe, da bi na ta način vsaj nekaterim našim najboljšim plezalcem omogočilo preizkušnjo in vežbanje v ledu in snegu najvišjih evropskih gor. Osrednje društvo je sporazumno s Celjsko in Jeseniško podružnico izbralo v ta namen gore v okolici Zermatta.

Vse priprave je vršil alpski odsek Osrednjega društva SPD, krepko pa ga je podpirala pri tem Celjska podružnica po svojem članu g. Kopinšku. Plezalna skupina je obstojala iz nekaterih naših najboljših plezalcev: Modeca, dr. St. Tominška, Režka, Bizjaka, ing. Avčina, Hvastije in ing. Šumra iz Ljubljane, Čopa, Freliha, Moreta in ing. Černivca z Jesenic ter Kopinška in ing. Lavrenčiča iz Celja, kot gosta pa Jakšiča iz Zagreba. Tem so se pridružili še nekateri lažji planinski kalibri, med njimi celo dame. G. Kopinšek, ki je skrbel za vozne olajšave in ugodnosti po kočah ter vršil važno informativno službo in funkcijo potnega maršala, je vso to planinsko družbo pripeljal dne 3. avgusta do Zermatta. Tam so se poedine plezalne skupine razšle ter naskočile gorske orjake, kakor so si jih bile že prej izbrale za svoj cilj.

V teku 10 dni so plezalne tovarišije kljub jako neugodnim snežnim razmeram in zato ob zelo težkih pogojih zmagale 10 vrhov, od

teh 9 z nad 4000 m, in sicer: Dom 4554 m, Breithorn 4171 m, Matterhorn 4505 m, Obergabelhorn 4073 m, Wellenkuppe 3910 m, Zinalrotorn 4223 m, Weißhorn 4512 m, Dufourspitze 4638 m, Zumsteinspitze 4573 m in Signalkuppe 4561 m. Štiritisočak Dent Blanche je kljub pogumnemu naskoku ostal radi pretežkih snežnih razmer nepremagan, vendar sta Modec in Režek tudi na tej gori prišla nad 4000 m visoko. Če računamo, da so naše plezalne skupine v desetih dneh pobrale od 70 najtežjih alpskih orjakov z več ko 4000 m višine kar 9, katerim je nekaj tednov kasneje dodal dr. Brilej še dva (Allalinhorn 4030 m in Strahlhorn 4191 m), moremo biti s tem uspehom zadovoljni.

Važno je tudi, da je naša ekskurzija, ki je delala brez vodnikov, opravila vse vzpone brez vsake nesreče, dasi je bilo ravno one dni na teh gorah večje število smrtnih žrtev, med njimi celo iz vrst izkušenih domačih goskih vodnikov.

Mirno lahko ugotovimo, da so naši planinci prestali preizkušnjo nad pričakovanje dobro. Ob skromnem, toda smotrenem in vztrajnem delu in temeljitih pripravah na večje naloge gotovo ni več daleč čas, ko bomo mogli z nekaterimi svojimi najboljšimi planinci vsaj sodelovati pri večji ekspediciji v malo odkrita inozemska velegorja, kjer bijejo svoje herojske borbe veliki narodi. Seveda pa bo potrebno, da našo planinsko organizacijo v tem delu in stremljenju podprejo tudi naša širša javnost in oblastva, ker gre tu za čast in prestiž ne samo našega planinstva, temveč tudi naroda in države.

S posebno hvaležnostjo se pri tej priliki spominjamo naklonjenosti in podpore, ki so nam jo za vežbalno planinsko ekskurzijo v Alpe nudili nekateri naši meceni in prijatelji planinstva; prispevali so v opremi in hranilih ali pa v denarju. Imenujemo naj zlasti tvrdke Javornik, Slamič, nadalje Bizjak, Šarabon, Malina, Jelačin, Motoh in Ovomaltine ter gg. gen. tajnika TPD Josipa Pogačnika, industrijalca Jakoba Hrovata in narodnega poslanca Rajka Turka. Vsem tem in še celi vrsti drugih darovalcev najlepša hvala. Zahvala tudi našim posestrinskim podružnicam SPD na Jesenicah, v Kranju, Celju in Mariboru, ki so gmotno in moralno krepko podprle našo planinsko ekskurzijo; končno pa še posebej švicarskemu konzulatu v Zagrebu, Club Alpino Italiano in Švicarskemu alpskemu klubu, ki so naši ekskurziji nudili razne ugodnosti in podpore.

To 3. številko »Planinskega Vestnika« je SPD namenilo izključno samo opisom tur, ki jih je izvršila naša vežbalna ekskurzija. S tem hoče dati naši planinski javnosti priliko, da dobi pregled in sliko o delu in uspehih naših planincev v Švici.

Foto ing. Živko Šumer
Matterhorn, Dent Blanche in Obergabelhorn izpod Monte Rosa

Ing. Živko Šumer:

Na Dufourspitze.

Konec julija sem čital, da se ekskurzije Slovenskega Planinskega društva v Švico udeleži poleg deset imenoma navedenih alpinistov še približno deset izletnikov, ki gredo uživati lepoto ledenikov na svoje stroške. Tako sva se s Črničcem znašla naenkrat med izletniki in sva vsled tega vsaj midva prišla na svoj račun.

S tovarišem sva šele nekaj dni pred odhodom s težavo odolela vsem zaprekam. Pri mrzličnem kupovanju potrebnega provijanta in fotomaterijala, ki bi se ga marsikaj dobilo ceneje v Švici in pri katerega nakupu je vsled kratko odmerjenega časa moralo pripomoči motorno kolo, sva poslednji dan s strahom opazovala, kako kopni denar. Ko so se še naši lepi dinarji skrčili v vsotico švicarskih frankov in lir, sva ponovno ugotovila, da po objavljenem proračunu končno veljavno spadava med izletnike; temu primerno sva se tudi opremila. Vsaj jaz. Sicer sva res imela rokavice iz pasjega usnja, izdelane v prvovrstnem damskem modnem salonu na Aleksandrovi cesti, dereze, cepine, kladiva in kline za led, eskimovke ter druge alpinistične potrebščine; toda hribovsko obleko sem kar pustil doma. Ta majhna neprevidnost me je že v Trstu stala 15 lir za lepo sestavljen brzojav, ki sem ga navsezgodaj vtepal v glavo zaspanemu Italijančku na poštnem uradu tržaškega kolodvora. Še nikoli mi niso črke mojega imena in sploh slovenski sičniki delali takih preglavic

kakor topot, ko sem jih tolmačil uradniku; vendar moram priznati, da jih je kljub zaspanosti pravilno sporočil po žici v Ljubljano. K sreči so se vsled naglice vsaj platnene hlače za motor znašle v mojem kovčegu; preko »civilne« obleke so mi omogočile, da sem še isti dan, ko smo dospeli v Zermatt, s Černivcem že kolovratil po Gornergletscherju proti Betemshütte.

Z vremenom smo imeli pravzaprav smolo. Sicer smo res pripeljali s seboj lepo vreme, tako da nas je na vožnji iz Briga v Zermatt pozdravljalo solnce; v njem so žareli sveže zasneženi vrhovi, ki smo jih že na vožnji vse oblezli — na karti, in so si jih posamezne skupine takoj razdelile. Moram priznati, da so bile vse skupine zelo velikodušne; razdeljevanje se je izvršilo brez tistega ljubosumja, ki je pri nas doma vse preveč v navadi.

Takoj po prihodu v Zermatt pa so se začeli programi majati in načrti so se izpreminjali, ker je sveže zapadli sneg dajal malo upanja na težje ture.

S tovarišem sva bila že poprej domenjena, da greva po gorsko bolezen na Monte Roso.

Takoj prvo popoldne, bilo je 3. avgusta, sva se že vzpenjala z nahrbtniki, pretežkimi vsled nepotrebnih potrebščin, proti Gornergratu; ob prvem mraku sva dospela do Betemshütte. Potem ko so stalni gostje poglobili, naju je oskrbnik lepo sprejel; s pomočjo domače slivovke sva mu končno tudi dopovedala, da spadava k skupini najavljanih dvajsetih Čehoslovakov, katerih vodja prinese drugi dan potrdila o znižani vstopnini in prenočnini.

Dne 4. avgusta naju je solnce pozdravilo že visoko na ledeniku Grenzgletscher, ko so naju stopinje pred nama zapeljale pod severno steno Lyskamma. Ali tu so stopinje zavile v steno in zagledala sva dva plezalca, ki sta se borila z njo. Vreme se je začelo izpreminjati; izmenoma je prihajala megla, nasičena z žarki, da so kljub očalom bolele oči in je ožgana žarela nevajena koža. Skorjast sneg je bil žal preslab za najino težo; tako se je začela zabava, ki naju je pošteno zdelala. Sicer sem bil kot prvi še bolj na trnih nego tovariš, ali tudi njemu skorja ni prizanesla, ker je težji od mene. Tako sva z muko predelala ledenik, ki razen nekaj razpok, preko katerih sva po sneženih mostovih telovadila za vsak slučaj na vrvi, ni nudil nič posebnega. Luč je postala še bolj difuzna, videlo se ni skoraj nič. Kožo sva pridno mazala s Tschamba-fii-jem, ki je sicer lajšal bolečine ali — »podplat je koža čez in čez postala«. Vendar lahko za kožo! Toda oči so se mi vnele, da sem jokal, kakor že dolgo ne, oziroma šele tretjič ob enaki priliki v svojem življenju. Na srečo se vsaj gorska bolezen ni pojavila in sva popoldne skozi sneg in vihar, ki je obvladoval vrhove Monte Rose in v katerem so naju še najboljše zaščitile eskimovke, dospela na Signalkuppe in se končno zaklonila v Capanni Margheriti (4561 m). Koča je bila precej zasledena, ali poleg naju so tudi ostali turisti izgledali bolj ko obsojenci na Hudičevih otokih, kakor pa kot pošteni Evropejci. S tovarišem sva kmalu zlezla v postelje; ali tudi počitek mojim očem ni mnogo koristil.

Dufourspitze (4638 m)

Foto ing. Živko Sumer

Zalostno sem naslednje jutro gledal skozi na pol zaprte oči krasno zasnežene vrhove, v zavesti, da moram čimprej v dolino. Ali končno je lepota premagala bolezen, svoje so storili tudi boljši tovariševi očali in končno sva se, že precej pozno, odločila za greben Signalkuppe — Dufourspitze. Ker nisem prijatelj mnogega fotografiranja, sem vzel iz Zermatta s seboj le en film; toda ta je šel v začetku ture h koncu in sta mi ostali le še dve sliki. Zato sem bil primoran na štednjo in sem slikal pač po dve sliki na en film ter sem tako s ture prinesel eno samo tričetrtinsko uporabljivo sliko.

S Capanne Margherite sva kmalu dosegla vrh Zumsteinspitze (4573 m) in se začela spuščati po precej strmem grebenu v globokem pršiču proti Grenzsattel, sedlu med omenjenim vrhom in najvišjim vrhom skupine Monte Rosa Dufourspitze — Grenzgipfel (4638 m). Za nama je hotela isto turo napraviti tudi skupina treh alpinistov, ki pa jim izpostavljeni greben ni delal posebnega veselja. Nekaj časa sva jih opazovala, kako so poskušali po najinih stopinjah za nama, ali kmalu so opustili svojo namero in se vrnili proti koči.

Ves omenjeni greben je jako izpostavljen, zlasti v takratnih snežnih razmerah. Deloma ga tvorijo do 60° strma snežišča, ki padajo enako strmo na italijansko, kakor na švicarsko stran. Greben sam, dasi popolnoma oster, pa je vendar tvoril sneg, ki je bil toliko stisnjen od vetra, da se je dalo z derezami prav lepo hoditi z vsako nogo po eni strani. A malo niže od grebena je bil sneg popolnoma pršen in bi bilo varovanje kakor tudi hoja po njem mnogo težja. Plezalcu, ki je vajen naših krušljivih gorá in je pozimi plezal na Jalovec in Triglav, greben v ostalem ne nudi posebnih težav. Le da

je bolj odprt in izpostavljen. Vsekakor je mnogo težji od grebena Wellenkuppe-Obergabelhorn, ki sem ga pozneje predelal z Avčinom. Je pa, kar se tiče divnih in divjih pogledov v doline in na ledenike, ena najlepših mojih tur.

Z vrha Grenzgifela sva se obrnila takoj proti zapadu po grebenu, po katerem so bile shojene stopinje od Betemshütte, ter sva kmalu dosegla njo in Zermatt še isti večer. —

Drugi dan smo ob potoku Mattervisp za nas in naš Office — go. Bavdekovo, napravili zasluženo kosilo, ki se je po svoji dobroti izredno razlikovalo od hotelske hrane. Medtem pa sem oddal svoje platnene hlače v prepotrebno popravilo.

V splošnem torej nisva dosegla svojega namena: spoznati se z ledom in poizkusiti visoko gorsko tehniko na ledenikih in v ledenih stenah. Ali kot izlet je vseeno eden najinih najlepših.

Ing. France Avčin:

Matterhorn (4505 m).

Ko smo v Ljubljani z vnemo čitali popise tur na Zermattske velikane, stikali po kartah in delali visokoleteče načrte, Matterhorna ni bilo na moji listi. Weißhorn sem imel v namenu namesto njega.

Vendar, bil sem na njegovem vrhu in spoznal sem ga, rablja, elegantnega. V beli obleki si izbira in mori žrtve iz množic, ki mu, omamljene od lepote, pritegnjene od silne gmote, slepo hite v objem.

Naš prvi švicarski poizkus in preizkus je propadel; Zinalrothorn nam je pokazal roge; zopet smo se znašli v Zermattu. Kam? Na Weißhorn je daleč. Tovariša sta za Matterhorn soglasno. Brez protestov, celo s skritim zadovoljstvom sem se vdal; Dušan Jakšič je trdil, da je bil orjak še bolj bel, ko je bil prvikrat na njem. Šli smo.

Ob mlečni Vispi, skozi gozd, čez žametne senožeti smo stopali. Kakor pri nas. Ustavljali smo se in se vrteli na vse vetrove, gledali, strmeli v Breithorn, Dent Blanche, Gabelhorn. Zinalrothorn ima s te strani kar izzivalno obliko. Na planoti pod Schwarzsee-hotelom smo pogledali naravnost v Matterhorn, od vznožja do vrha. V orkestru svojih zermattskehih sosedov je preglasil vse. Odslej mi venomer odvrča oči od poti; vanj moram gledati.

Naprej gre pot po grebenu, jahalna je in vleče se. Vsi, tudi Angležinja pred nami in dva Nemca, vsi smo tihi. Čuti se že pritisk silne piramide nad nami; privlačna sila raste obratno s kvadratom razdalje. Mala gmota človek pospešeno hiti k veliki gori. Zinalrothorn že ni več rog, drzna igla postaja. Na vsak način moramo tudi nanj!

Hörnli. Skoraj bi se zmotili in zašli v — hotel. Koča je namreč tako majhna! Polna je turistov in vodnikov, Angleži imajo večino. Žlobudravi so, skoraj bi podvomil v njihovo prislovično molčečnost. Pojemo, kar se da, mnogo; potem pa spat. Ne vem, da bi bil spal dve uri. Nekaj mi ni in ni dalo miru: Angleška dvojica zraven nas je nemirna. »Bojim se tako zelo!« šepče dekle fantu.

Ob dveh nas vržejo ven. V hipu je vse napravljeno. Malo popijemo čaj, drag ko šampanjec, potem pa brž k vstopu, da se vsaj čez ta orientacijsko najtežji del okoristimo z vodniki. Ni posebno mrzlo zunaj. Črna senca se pne v zvezdnato nebo, s svojim vrhom reže in polovi tenko meglo, ki se žene preko nje. »Slabo znamenje!« mi ujame uho od nekod.

Navežemo se, Hvastija, Jakšič, jaz sem zadnja straža. Čudovito izgleda France v mesečini na grebenu nad menoj, kakor mož na

*Vrh
Matterhorna
(4505 m)*

*Foto
ing. Fr. Avčin*

Marsu. Hitimo, da nam jemlje sapo, tekma z vremenom bo. Prvi, drugi ozebnik. In kmalu tretji. Tu sem jaz zakrivil dogodek, ki je bil usoden za celo turo. Narava je zahtevala svoje, vse zaman — moral sem za skalo. Seveda nam je med tem naša »Führerpartie« ušla. In prav tu.

Ostali smo sami. Tako čudno je vse v blede mesečini! In še ta granit, vse kar naloženo in pripravljeno ubogati težnost. Sicer slišimo točno, kje plezajo oni nad nami; desno navzgor vodi smer, toda tovariša ne verjameta mojemu sluhu, videti hočeta. Naravnost proti dvema stolpoma se zdi smer tako naravna; lepa polica vodi tja. Toda

instinkt vodi le gor. Še ena partija je za nami, slišim glasove. Bog ve, če imajo vodnika. Sklenemo jih počakati. Previdno splezam navzdol po nekakih poklinah in čakam. Tik pod menoj morajo vendar biti. Dà, čujem; Angleži so. Mesec mi onemogočuje oceno daljave; mislim, da so na nasprotni strani žrela pod nami. Končno zagledam sence pod seboj. Vprašam, kje gre smer. Ne vedo. Če imajo vodnika? »Dà!«

Torej?? Počasi razumem, seveda: vodnik ne bo pravil smeri! Ljubi kruhek tudi tu! Toda, če ne povedo; pokazati bi moral. — Bomo pa počakali.

Mirno čakam, da bi prišli više. Pa kam silijo tja v desno, po polici?

Nenadoma — kaj je?! Hrušč, skale se lomijo, nato suh tresk... Nekaj se nagne vznak s police pod menoj, zleti skozi zrak, nekaj črnega. Kamenje treska v ozebnik, kotel odmeva... Strese me, Bog, nesreča!

Tiho, vse tiho, popolnoma tiho. Nesrečna luna, zakaj nič ne vidim!

Besede — govor me odreši. Mirno se pogovarjajo pod menoj, dasi ne razumem, kaj. Saj je bil samo kamen, nekdo je sprožil skalo, ta je letela skozi medli soj. Splezam malo više. Izza roba se prisuka glava, cel človek, na vrvi sledita še dva. Skupaj smo. Vprašam: »Kdo je vodnik?« Odgovor: »Ga nimamo.« Čudno.

Že hočemo navzgor, ko namišljeni vodnik zine. Ali se mi sanja, ali sploh razumem? »A ‚Fräulein‘ has been killed by a boulder« — »skala je ubila neko gospodično.«

Torej sem le videl prav: padajoča senca je bila — živa. In da je padla v kuloar, kamen je presekal vrv med njo in spremljevalcem, ki ga je nesrečno sprožil. Zadelo jo je v glavo.

Vse razumem, hladnokrven znam biti tudi jaz. Razumel bi tudi apatijo, strah; toda flegme, take, in pred obličjem smrti, ki mi je pravkar iztrgala iz rok tovarišico, sestro, dekle, ženo, ne, tega ne razumem. In vrag angleški ti govori, kakor da je v kavarni. Vse drhti v meni...

Ne najdemo se, ne vemo, kaj bi. Tak svarilni omen! Ali smemo naprej? — Kaj pa, če le ni mrtva? Kam bodo šli oni? »O, da, iskat gospodično, nazaj po grebenu.« — Mi gremo naprej. Zaženemo se v skale, hitro, da ne vidimo več te nesrečne snežne luknje. Ozek prehod in že smo na položnem boku grebena.

Ne vem, kdaj se je zdanilo. Hitro smo plezali, skale so krhke, sneg dostojen, lahko kar hodiš. Pridrsata se dva človeka. Vodnika sta, spala sta v Solway-koči. Iskala sta Angleža in vodnika, ki sta se ubila včeraj. Kaj? Da, ubila; padla sta s »Strehe«, prav izpod vrha, čez vso onole navpično steno. Polica ju je odbila v vzhodno steno, tule pred nami. Skozi vse žlebove in čez skoke ju je neslo. Strašna, 1200 metrov visoka zadnja tura! Zgoraj na »Rami« jih ni, na Furggengletscherju bosta; kajti tam ali na Matterhornletscherju pristane vse, kar si rabelj vzame kot tribut z nedolžnega Hörnli-grata.

V zameno jima povemo o Angležinji. »Führerpartie?« vprašata. »Ne.« »Potem naju nič ne briga,« je odgovor. In se oddrsata.

Gledamo za njima, ne razumemo več. Premalo civilizacije se nam pozna.

Izza vogala pogledajo ostanki stare Solway-koče, nad nami je nova, ko rdeče lakirana škatlica. Na »Rami« že vidim ljudi. Daleč smo še zadaj.

Vendar se bo treba spočiti. Sedimo na zasneženih ostankih kočice in gledamo v Vzhodno steno. Nič bi ne bilo težko v normalnih razmerah, ko bi ne bilo vedno padajočega kamenja. V opazovanju nas zmotijo tri pike, ki jih zapazimo, kako lezejo po Furggen-gletscherju. Nekaj vlačijo za seboj, sem in tja, spuščajo čez razpoke. Reševalna ekspedicija seveda. Angleža in vodnika so našli. Nenadoma se eden od njih odloči in steče proti podolgovati lisi, ki leži pri izteku tretjega ozebnika. Ustavi se in nekaj krili z rokami... »Angležinja!« Torej smo prav sumili že prej. Dušan trdi, da je prav ona, ki se je vso noč plašno oklepala svojega fanta. Še pri zajtrku je sedela pri naši mizi.

Toda kaj, naprej! Untere Moseleyplatte. »To naj bo težko mesto? Ha!« Smo že v koči. Stvari, ki so odveč, pustimo tu in brž proti vrhu. Obere Moseleyplatte je lahka kakor spodnja. Snega je mnogo, toda drži. Že smo na grebenu. Mrzlo dihne iz severne stene v obraz. Nemirno iščemo smeri bratov Schmittov, pogled se ne znajde v zmešnjavi skal, snega in ledu. Letos je pač nihče ne bo motil; pri takem stanju bi bil padec več ko verjeten. Sicer pa to sploh ni stena v našem smislu: s kamini, policami, prevesami. Le silno strmo, s skalami in ploščami obloženo in z ledom prepreženo pobočje je. V sredini se zoži v mrzel žleb, ki se niže doli »poleže« v 50 do 60 stopinj strm ledenik z ogromno razpoko preko vse širine ob vznožju. Gornji del niti ni prestrm. Toda led, sneg, padajoče kamenje, kar vse leti v žleb, ki skozenj vodi edino možna smer, in pa vreme, ti odločajo svojevoljno usodo, propuščajo »vsemogočnega« človeka ali pa ga treščijo ob led, da ga potem kot majhen zavoj mula prinesejo v Zermatt. Toda verjetnostni račun, s svojimi pičlimi procenti na možnost: dà, je le velik zaveznik plezalcev.

Pod Ramo smo. Počasi gre, toda okovje izvrstno prijemlje v led pod snegom. Že smo vrh Rame, samo še glava Matterhorna je nad nami. Prve turiste že ženo vodniki z vrha. Mi smo zadnji. Greben je lahek, dasi zračen. Brž smo pri vrveh.

Da bi bil posel lažji in zaslužek večji, so zermattski vodniki položili kolosu preko glave debele vrvi in jih prikovali nanj z verigami, zaradi sebe seveda, ne morda v varnost ljudi, ki romajo na to veliko božjo pot, kjer si filozofi »ex motu« - »iz gibanja« elementov lahko najdejo dokazov za to, kar iščejo; kjer eden hodi s strahom, drugi s prekipevajočo radostjo v prsih, kjer se lahko izprehajaš in greješ ob toplih skalah in kjer te narava lahko že čez nekaj kratkih minut udari z ledenim bičem v obraz, da ti ugasnejo oči, če se nisi prav dobro pripravil. — Gora samih ekstremov je Matterhorn.

Po teh tri centimetre debelih vrveh se vlečemo čez gladke, z ledom oblite plošče. Prišli smo v območje Matterhornove severne stene. Močnim rokam bo posel lahek; saj je kaj sličen plezanju po vrvi v telovadnici. Vlačimo se mimo mesta, kjer so padli vodnik, duhovnik in dva angleška lorda. Dne 14. julija 1865 ob 13,40 so stali kot prvi ljudje na vrhu, uro in pol nato so že ležali za ogromno stopnjo v prostoru nižje in za neskončen korak v času dalje ... Whymper z obema vodnikoma Taugwalderjema se je pa vrnil; Anglež ju je rešil s svojo hladnokrvnostjo.

Čakamo, da bo nehala procesija z vrha, dolgo, celo uro menda. Nazadnje nas ujezi in gremo enkrat mi naprej, kljub vsajanju vodnikov, da ne utegnejo. Kaj pa mi? Kje je še vrh! Na nekakem pomolu je zopet izogibanje. Še dve navpični stopnji in pritelovadili smo na »Streho«. Zadnje srečanje, hvala Bogu! Sedaj smo sami. Zelo zoprno gre navzgor. Majhne, ledene skalice, zahrbtni sneg z ledeno podlago. Nekje zvoni poldne, v globini.

Ob 12,30 stopimo na greben. Še nekaj korakov in na vrhu smo. Sami! In mons idealis, predmet tolikih želja in misli je naš. Vsenaokrog samo zrak. Vrh je v debelem snegu, v zimi bi ne bil mnogo drugačen. V Streho vrtamo s cepini luknjice. Skozi modra okenca gledamo v Valtournanche, v Breuil. Sedimo na cepinih, strmimo. Saj ne vem, kam bi gledal — vse je tako neverjetno.

Jakšić slika, sliko za sliko, cel film. Mont Blank zamenjam z oblakom, tako bel in tako nedosegljivo visok je. Dent d'Hérens pod nami je postal majčken, le Weißhorn in Monte Rosa še imponirata.

Nekaj ni v redu v zraku. Po severni steni začno prihajati čudni sunki, kakor da diha Dent Blanche proti nam. Neprijetno mrzlo postaja na vrhu. Tudi čas beži, najbolje bo, če se vrnemo.

Veter raste in udarja v vrh vedno silneje. Tudi v nas. Moram se ustavljati, da me ne vrže iz stopinj. Stopimo na Streho. Lepo presenečenje! Vse, kar je bilo prej sneg ali voda, je že ledeni veter skoval v trd, steklen led. Vse stopinje je zalizal. Kaj bi dal za dereze, ki so ostale na Hörnliju, po nasvetu vodnikov seveda. In mi tepci smo hoteli ubogati in pustiti tudi cepine. V »Vodniku« pa piše: »Na Strehi lahko zaslediš celo stezico.« Le kje neki!

Zadnji hodim, ni lahko. Z izbornim okovjem si glodam majhne škrbine v led. Če udarim s cepinom odleti cela plošča in zopet nimam kam stopiti. In če zdrčimo? Bosta mogla tovariša zdržati? Saj komaj sama stojita! Dušan je trd od mraza; pozabil je obleči sweater. »Ne, nalašč ne!« Vso previdnost ukažemo, korak za korakom varujemo, vsakogar posebej. Trizobci na čevljih so edina opora, cepina ne zabiješ nikamor. Prav tu sta včeraj zdrsnila Anglež in vodnik. In to je tisti Matterhorn, kamor se pride v lak-čevljih in kjer je za progo Hörnli — vrh in nazaj nekdo rabil vsega 3 ure 15 minut! Temu času pravijo tudi — »rekord«.

Na robu smo. Nič me ni sram prijete za prvi klin. Počasi gre, komaj se gibljemo. Vseeno! Hodili bomo makar dva dni — toda previdnost je v teh razmerah prvo.

Megla! Le kje se je vzela? Pravkar je bilo še vse jasno in čisto. Samo južne strani se drži, suče se v divjih vrtincih. V obraz nosi igle in sneg. Brez očalov bi bilo slabo.

Spuščamo se samo na rokah. Otrdele so od krčevitega stiskanja; kajti rokavice drče. Slečem eno, a že ne čutim več prstov. V desno me prime krč — komaj najdem stop. Od nekdanj že gledam postrani te železne in vrvne sponke po gorah. Prav na Matterhornu so dr. Kugyja dvakrat izdale. Rajši se spuščam ob svoji vrvi. Jakšić komaj

*Foto ing.
France Avčič*

govori od mraza. Na Rami se bo oblekel in bolje mu bo; tu je nemogoče. Najini gumijasti kapuci se izvrstno obneseta. Še dve vrvi in ena veriga, Glava — »la Testa« je za nami.

Greben je igrača. Na Rami je nekdo pustil v klinu zaponko — tudi onim pred nami je godlo! Zaponko si vzamem za spomin; strmih snežišč me ni strah in cepin mi je zadostno varovanje. Točno pod nogami se mi dela megla. Na Furggengletscherju vidim sliko Matterhorna. Črn, oster trikot, vrh ima razobešeno dolgo, vihrajočo zastavo. Svoje sence vidimo v megli, vsak ima mavričast soj okoli glave. Dvignem roko, mož v megli tudi. »Glorija!«

Kar dobre volje smo. Leta 1865 so se je ustrašili, mi se je veselimo; še šalimo se. Če zdrsnemo, bomo stopili tja preko že z lastnim sijem nad glavo... Skrbi nas, da nam tam v onostranstvu ne bi sneli — glorijske ...

Bivši sneg, sedaj led je obupno trd. Tovariša lezeta po polževo, jaz še počasneje. Skozi male žlebove, preko skalnih stopenj gre, brez konca. Kar mračno je že. Dolgočasim se, ko čakam. Poiščem uro. Sedem! Neverjetno. No, Hörnli bo danes brez nas. Zadovoljni bomo lahko s Solway-kočo.

Končno se le pokaže rdeči stolp, pod njim nekje je kočica. Neskončno dolgo že čepim na grebenu v najhujšem vetru. Mišice se branijo mraza z drgetanjem. Fanta pod menoj nekaj godrnjata; ne vem, kaj je. Poskušam »peti«. Končno odrešilni klic, ne, tuljenje: »Naprej!« Malo potelovadim, da se odtajam. Priplazim se do nekakih plošč. Seveda, Obere Moseleyplatte; pozabil sem na njo, pa saj to ni nič. Toda! Ne gre! Sedaj je lepo prevlečena s tenko ledeno oblogo. Tovariša svetujeta: »Klin zabij.« Le kam? Saj bi ga rad; stikam za špranjo, ni je. Granit ni apnenec. Ne gre in — konec! Ali naj obsedim v tej poklini? Nak! S trenjem se spravljam navzdol, po centimetrih skozi nekak tobogan. Postane mi prestrmo, zbašem se na polico in v levo v kot, ki je na srečo suh. Tu bo pa šlo. V temi plezam, kar po občutku. Neka roka me prime za nogo in mi jo postavi v sneg. »Koča, juhej!« Med podboji stoji Posavec in varuje. Še polička in že smo pod streho.

Sedem ur smo rabili z vrha, za bore 500 metrov, po »poti«! To je že pravi Matterhorn in vesel sem ga bil takega. To mu tudi pristojna. Ko in če ga bom gledal drugikrat, kar bi srčno rad, si bom izbral drugo pot, težjo, a lepšo, dostojno giganta. Liongrat, Zmutt ali Furggengrat in silne stene, ki jih tvorijo — to so dostojni pristopi na to goro gorā.

V kočici se začne preiskava in gospodarstvo. Sadna konzerva z 1 kg nebeškega kompota je uničena na mestu. Nastrgam čokolade, v loncu, nastalem iz konzerve, stajam ledu, z vrelo čokolado pa Dušana. Čokolado podaljšujem z vodo v neskončnost; tudi topla voda je čudo za nas. V lesenih coklah si ne upam iz kože, vse je ledeno. Vsak opravke zunaj kože mora biti — na vrvi! Smeha ni bilo malo.

Izza Monte Rose se dvigne krvavordeča plošča, mesec. V mehki svetlobi se leskečejo ledeniki, strmimo v nepopisno sliko. Toda — spat! Ko se pokrijem z vlažnimi odejami, imam edini občutek, da nekam padam, daleč, globoko.

Ob šestih je že jasno in toplo. Zbudil nas je vodnik s prvim pacientom. Bradati gospod — pozneje smo zvedeli, da je misijonar — ne sme niti dobro dihniti, že mora naprej. Zvedeli smo žalostno vest: na Dent Blanche so omahnili zopet trije.

Vroč dan je bil, ko smo se sprehajali navzdol, lahko in komodno. Na vrhu so imeli debelo meglo. Točili smo vodo, ki ni na Matterhornu po 1 frank 70, kakor na Hörnliju, kar sta nas prehitela vodnik in misijonar. Kar napol sedé gre navzdol. Sploh smo se ču-

dili vodniškim metodam in pojmom o varovanju. On in »gospod«, oba skačeta in tečeta. Vrv ima vodnik kar ovito okrog roke in vodi z njo svojo žrtev kakor slepca. Komande v vseh jezikih padajo, »Griff«, »step«, »handhold«, »Tritt«, revež pa hiti. Kaj čudnega, če koga spodnese, ali pa oba!

Pri tretjem ozebniku gledamo in iščemo mesta, kjer je padla Angležinja. Dasi je nekdo zjutraj prijel v kri na skalah, ne najdem mesta; vse je spremenjeno — podnevi. Le kaj bi stalo vodnike, če bi na tem mestu, kjer se je zgodilo že več nesreč vedno iz istih vzrokov in ki ga vodnik izrecno omenja kot orientacijsko težko, napravili puščico: »Pojdi desno!« Iz samoljubja raje dopuščajo, da izgubi življenje človek, ki si ne more privoščiti vodnika, pa vseeno hoče k orjaku.

V koči plačamo čuda veliko, za naše pojme in finance namreč. Dobra francoska dvojica nam siromašnim zaveznikom iz navdušenja nad našo jugoslovansko francoščino prepusti svoj lonec čaja.

Matterhorn kadi, od Dent Blanche hiti dežni val. »Pojdimo!« Pred Staffalp se prične deževno pranje; umilo nas je za vse dni nazaj. Kolosa za nami ni več; utonil je v mokri megli.

Končno Zermatt! Ko stopimo čez klanček, oživé tri postave na oknih. Robci, veselje, krasen sprejem s konjakom in črno kavo v neomejenih količinah! Ko prideta še zadnja dva od Dent Blanche, je izginila vsa môra. Razpoloženja ne zmoti niti mula, ki za njima pripelje tri male podolgovate brezoblične zaboje, prav nič več podobne človeškim telesom.

Drugega dne smo pokopavali vodnika Perrena. Čez stokrat je že bil na Matterhornu ... Med obredom v cerkvi skočimo v alpski muzej. Stari čevlji, strgane vrvi, razbite čutare, usnjate obleke, vse okrašeno z napisi v vseh jezikih, a vse diha mrzlo. Varuh, bivši slavni vodnik Taugwalder — prste na rokah in nogah je izgubil menda v Andah — mi pove, da je zermattski Moloh požrl že čez — 400 žrtev. Ali jih je vreden?

Pred pokopališčem čakamo, da prineso krsto. Ko pada kamenje na pokrov, ne morem več gledati čez ramena duhovnikov in vodnikov. Pogled na divno divji ostri trikot v novi beli preobleki je pretežak.

Malevž Frelj:

Dom (4554 m).

Dom (4554 m) je najvišja, čisto švicarska gora; na njej ni tuje meje, prav tako, kakor je pri nas Škrlatica. Nekateri vrhovi ga po višini presegajo; toda Švica si jih mora deliti z drugimi državami, kakor si moramo mi deliti Triglav z Italijo.

Ko smo se mudili v Švicí, smo si zastavili nalogo, da vsekakor obiščemo Dom.

V sredo, 5. avgusta 1936, smo se napotili iz Zermatta v Rando. Stane in Joža sta šla z vlakom; Miha, Andrej in jaz smo jo pa tistih

12 km kar peš nastavili. Ob 4. uri popoldne smo bili vsi skupaj v Randi. Vas Randa je zelo lepa po svoji legi med planinskimi travniki in po svojih visokih kmečkih hišah z novo cerkvijo. Hiš se kar nismo mogli nagledati. So čisto enostavne, vse lesene, pa ravno zaradi tega lepe in domače. Kakor na Gorenjskem, je tudi tukaj v oknih polno nageljnov.

Svoje stvari smo odložili pri prijazni gospodinjji, ki nam je po Joževi zaslugi obilno postregla z dobrim mlekom in s črnim kruhom. Bili smo namreč hudo obloženi, ker smo imeli s seboj tudi še vse potrebščine za na Weißhorn, kamor smo bili za Domom namenjeni. Na Dom nas je šlo 5, to je popolna naša »jeseniška« sku-pina: Joža Čop, dr. Stane Tominšek, Miha Bizjak, Andrej More in jaz. Ob 5. uri popoldne smo zapustili vas. Pot zavije skozi vas preko travnikov v macesnov gozd, kjer se začne zelo strmo dvigati in zavijati v ovinke.

Po enourni hoji skozi visoki gozd smo prišli pod steno, preko katere pada lep slap. Pri slapu nas je srečala družba treh Nemcev, ki so nas vprašali, kam gremo. Ko smo jim povedali, da danes samo do Domhütte, so se nam čudili, češ da smo zelo pozni: ura je bila že nekaj čez 6 zvečer. Opozorili so nas, da imamo do kočice še dobre 3 ure hoda. S tem so nas nekoliko oplášili. Mislili smo namreč: ko bo ura 9, bo že trda tema, kar bo zelo nerodno, ko ne vemo, kje je kočica. Morda se mora kje še preko kakega ledenika, in to ponoči! Jaz sem jo zato ubral kar »po naše«, Andrej pa za menoj, tako da je ostala trojica, ki je šla ves čas v eno mero, kmalu zaostala. Pot je zavila preko pašnika; krave so debelo gledale, kam tako letim. Niso še videle »letečih Kranjcev«... Na koncu pašnika je orientacijska deska, po kateri sem spoznal, da pot zavije v desno do stene, kjer moraš preskočiti kamenit zid, napravljen zato, da krave ne morejo v strmino, ki jih Švicarji — hranijo le za planince. V tej strmini je pot dobro izpeljana. Na njej smo srečali trop kozá, ki so bile vse enake kakor krajcarji; sprednji del života bel, zadnji črn; s tem so že Andreja ganile, da jih je ujel na film. — Pot se bolj in bolj dviga naravnost po steni, skala je zelo trda in prav nič krušljiva, sam granit. V nekaterih krajih, kjer so nevarna mesta, imajo iz skal napravljene stope; da bi bila skala izsekana za stopnice, kakor pri nas, ne vidiš nikjer. Tudi klinov in žice nismo našli na švicarskih potih.

Ko sva prišla vrh stene, sva mislila, da sva že pri koči. Toda ni je bilo videti nikjer, pač pa v desno ledenik, v levo precej daleč neki vrh, na katerega sva mislila, da bo treba še zlesti. Šla sva zato na desno po grebenu, kar ugledava kočico, ki sva je bila nemalo vesela. Pred kočico, ki je zelo lepo zidana, naju je že čakal oskrbnik, zelo prijazen fant, ki se je takoj začel z nama ukvarjati. Ko sva mu dopovedala, od kod sva in da še trije podobni iz najine družbe pridejo za nama, naju je povabil v kočico, kjer nama je takoj postavil na mizo vrč kropa za čaj in nama tako postregel. V Švici niso kočice oskrbovane kakor pri nas; oskrbnik ti samo skuha, kar s seboj pri-nesesh, in razen tega le še krop za čaj. Nam je bilo to kar prav in

Foto ing. Fr. Avčič

Mischabelska skupina (Dom 4554 m in Täschhorn 4494 m) izpod Zinalrothorna

všeč; saj so nam švicarski franki bili težje pristopni kakor švicarske gore. Zato sva si s tovarišem Andrejem takoj postregla s čajem in tako čakala, da so prišli za nama ostali trije tovariši. Čaja smo imeli dosti na mizi, dali smo si skuhati tudi grahove juhe za skromno večerjo. Ker pa je ura šla že na 11, smo se počasi pripravili k počitku, ki itak ni bil izdaten, ko smo že ob 1 morali vstati. Razen nas so bili v koči še trije Nemci z istim namenom, da grejo na Dom.

V Mischabel skupini je Dom srednji in najvišji vrh. Na desno od njega stoji Täschhorn, ki ga veže greben z Domjochom, na levo pa Nadelhorn, ki je tudi zvezan z grebeni preko Lenzspitze in Lenzjocha z Domom. Domhütte leži v višini 2963 m in trdo pod Festiggletscherjem. Ob 1 zjutraj smo vstali, oskrbnik je že pred nami skuhal juho. Zamudili pa smo se še toliko, da je na uri bilo že 2, ko smo odrinili iz koč. Z nami so obenem šli tudi Nemci, to se pravi dva Nemca in ena Nemka. Od koč smo zavili takoj na ledenik, kjer smo se tudi navezali, midva z Andrejem skupaj, Joža, Miha in Stane tudi skupaj. Hodili smo po Festiggletscherju zelo previdno in počasi; bali smo se špranj, večinoma so bile še pokrite s snegom; zato smo skrbno in pazljivo prodirali po tako zasneženem ledeniku. Imeli smo krasno noč, luna je svetila na vso moč in nam je menda še ona pomagala, da smo se bolj in bolj dvigali v sneženo puščavo. Prekrasno! Zvezde so polagoma ugašale, ko smo prišli do male stene, čez katero je bilo treba priti na sedlo Festjocha. Ko smo dosegli sedlo, se je začelo daniti. Na sedlu smo se odpočili in nekoliko pojedli; oblekli smo si jopice in navezali dereze, ker je kazalo, da se bo začelo resno delo.

Stali smo ravno pod Domom in gledali, kod naj se dvignemo. Odločili smo se, da gremo preko ledenika Hochberggletscher in da poskusimo z druge strani, to je od Lenzjocha, priti na vrh. Napredovali smo počasi; bilo je namreč treba prečkati zelo veliko strmino, sneg pa sam nevaren pršič. Tako smo se začeli polagoma in previdno dvigati z druge strani, izpod Lenzjocha k svojemu cilju. Šlo nam je kar dobro, tako da nas je solnce dobilo šele, ko smo prišli na vzhodno stran Doma. Solnce se je tako bleščalo v snegu, da smo morali nataktni očala; vzelo pa nam je s svojo toploto tudi besedo, da smo kar molče dolbli stopinje mimo velikih ledenih odlomov. S spoštovanjem smo gledali te ledene plasti, preprežene s silnimi razpokami in z odlomi, ki štrle na vse strani. Ozirali smo se z občudovanjem na sosednjo skupino Hochberghorn, Stecknadelhorn, Nadelhorn, Lenzspitze in sedla Lenzjocha; vsi so bili že pod nami, tako visoko smo se dvignili. S težavo smo se prerili na greben, kjer pa smo zopet napasli svojo radovednost, posebno še, ko še ni bilo močnega vetra. Na grebenu smo se morali pametno in previdno umikati sneženim streham, ki jih ni bilo premalo.

Ko je bila 8. ura zjutraj, smo stali na vrhu Doma (4554 m). Družba Nemcev, ki je prišla z nami, je takoj letela nazaj. Nekam hudo se ji je mudilo; ne vem, ali so se bali plazov, če bi morda sneg odnehal, ali kaj. Mi pa se kar nismo mogli ločiti od vrha, čeprav ni bilo malo mraz in je tudi burja začela vleči. Razgled je nepopisen. Pogled se proti zapadu ustavi šele na divnem Mont Blancu, na severu pa na ponosni Jungfrau. Gorá je okoli tebe toliko — kdo jim ve vsem imena? Pred nami se je bahal ostri Täscherhorn, za njim Monte Rosa, Lyskamm, Breithorn, Matterhorn, Dent Blanche, Obergabelhorn, Zinalrothorn, Weißhorn, pa še in še. Vse je bilo tako lepo, da tega trenutka nikoli ne bom pozabil. Bil sem neizrečeno srečen; saj človek leta in leta bere in posluša o teh velikanih, sanja o njih in zavida srečne tovariše, ki so tod že bili. Zdaj pa sam stoji med njimi! Duša ti je prepolna radosti, da sama od sebe vriska, ti pa samo gledaš vso to neizmerno lepoto in se čudiš. Reči pa ne veš nobene besede. Vse je tako slovesno in praznično, da srce kar v grlo sili.

Nič se nam ni mudilo nazaj. Vračali smo se prav počasi. Fotoaparate smo nosili večinoma v rokah; saj smo hoteli kar vse poslikati. Ko smo prišli na Hochberggletscher, smo obžalovali, da nimamo smučí; velike planjave, ki so primerno napete, hribčki in kotline te kar izzivajo, če si količkaj smučarja. Vse je zadelano z lepim snegom, da smučarja srce boli, ko mora po taki krasoti peš krevljati. Kar posedali smo in poslušali našega Joža, ki nam je, vesel dobrega uspeha in lepega vremena, začel prerokovati in napovedovati Bog ve kako čudne zgodbe.

Na sedlu Festjoch nas je solnce vrglo iz srajc; bilo je že od sile vroče. Ker pa nas je tudi želodec že priganjal, smo odrinili preko Festiggletscherja v kočó, kamor smo prišli, ko je bila ura že nekaj čez poldne. Oskrbnik nam je takoj postregel z juho, nato še s črno kavo. Ko smo še kosilo pospravili, nas je pa prevzelo solnce, da

Pogled na Matterhorn preko Triftgletscherja

Foto dr. Stanko Tomiňsek

smo se zleknili in polegli pred kočo. Joža pa se je samo potuhnil. Ko smo drugi podremali križem po tleh, nas je hitro ujel v svojo kamero, potem pa molčal vse do doma. Šele v domovini smo ga zasčeli, ko je pripovedoval o pogostih nesrečah v Švici in o tem, kako se je baš za časa našega bivanja v okolici Zermatta ponesrečilo več planincev, ki jih je po naključju utegnil slikati, zraven je resno in prepričevalno kazal nas štiri ležeče reveže, ki smo tako mladi morali v večnost.

Ko smo oskrbnika vprašali po računu, je vzel v roke seznam planinskih društev, katera so upravičena do popusta; bral je razne narode; tudi Čehi in Poljaki so bili vmes, le nas Slovencev ni bilo na listu. To smo kljub oskrbnikovim opravičbam čutili na lastni malhi; računal nam je 19 fr. za 5 prenočišč in štiri juhe. Pa se nam vendar ni zdelo prehudo, ko so posebno drva tu gori od sile draga. Za majhno butarico računajo 4 fr. — Te kočice, kar ni hotelov, so odprte vse leto; toda le poleti je oskrbnik 5 do 6 tednov v njih, drugače pa turisti sami urejujejo sebe in kočice. In kakšen red je! Če bi to uvedli pri nas, mislim, da ne bi ostala deska na deski.

Ob 3 popoldne smo se ločili od prijaznega oskrbnika in pohlevne kočice in ubrali včerajšnjo pot nazaj v Rando. Za drugi dan so se Joža, Stane in Miha odločili za Weißhorn, jaz in Andrej pa za Matterhorn. Tega smo se tudi držali.

Miha Bizjak:

Weißhorn (4512 m).

Ko sem l. 1930. z Lyskamma občudoval nepopisno panoramo okoli Zermatta, edinstveno v Evropi, je zbudila mojo posebno pozornost krasna, bela piramida popolnih oblik, ki se, severozapadno od Zermatta dviga strmo iznad obširnih ledenikov: Weißhorn, poleg Matterhorna najmarkantnejši in najlepši vrh v Zermattskih gorah. Že ime označuje njega in bližnjo mu okolico. Takrat se je v meni zbudila tiha in ne ravno skromna želja, da bi vsaj enkrat v življenju stal na tej sinji piramidi; preteklo leto se mi je ob odpravi SPD v Švico želja izpolnila.

Ko se je naša odprava bližala svojemu cilju, Zermattu, smo iz postaje Randa prvokrat opazili Weißhorn in njegov vzhodni greben, ki pride za nas v poštev. Silen je stal pred nami, ves v snegu, vihar je nosil z njega oblačke novozapadlega snega doli na ledenike; mi pa smo strmeli vanj, a rahli dvomi o srečnem izidu nameravanega podviga so nam vstajali. Kajti vedeli smo, da zaradi velike množine snega in neprestanih snežnih viharjev ravno to leto ni ugodno za visoke ture v teh gorah. Dalo nam je misliti, kako in če bomo mogli izvesti svoj kar nič pohlevni program. V našem oddelku voza je bilo sploh kaj živahno. Nestrpno smo letali od okna do okna in pričakovali, kdaj se nam po vrsti prikažejo naši štiritisočaki.

Na zadnji postaji pred Zermattom je vstopil neki vodnik in je prisedel k starejšemu gospodu, turistu iz Monakovega, ki se je z nami peljal v Zermatt. Začela sta živahen razgovor. Očividno sta se že poznala. Prisedem tudi jaz, da se pri vodniku, ki je, kakor smo slišali, prišel prejšnji dan z Dent Blanche, poučim glede snežnih razmer v višinah. Ko me vodnik pogleda, obstane sredi besede, nato pa začudeno vzklikne: »Ja, saj to je tisti gospod iz Jugoslavije, o katerem sem ravnokar pripovedoval, kako dobro je hodil, da sva prečila Monte Rosso od Betemshütte do Punta Gnifetti v 6 urah.«

Bil sem vesel tega svidenja s svojim nekdanjim vodnikom, s katerim sem hodil nekoč, ko sem bil sam v Zermattu. Veselilo me je tudi, da ni pozabil pospešene ture preko Monte Rose. Takrat se je bilo bati naglega poslabšanja vremena; kmalu za tem, ko sva dosegla varno, v Evropi najvišjo planinsko kočo (Capana Margherita, 4561 m), je res izbruhnil z vso meni do takrat nepoznano silo strahovit snežni vihar, ki je naju na kočo priklenil en dan in dve noči. Postaral pa se je mož tako, da ga nisem takoj spoznal. Glede nameravanih tur mi je odločno odsvetoval, da bi takoj poskusili z Weißhornom; nekaj dni da z njim ne bo nič.

Teden dni pozneje, 7. avgusta ob dveh popoldne, krenemo nas trojica, Joža, Stane in jaz, težko optani proti štiri ure oddaljeni Weißhornovi koči, ki služi za izhodišče vzponov na Weißhorn. Vreme sicer ni bilo več tako idealno ko prejšnji dan, vendar nas to ni vznemirjalo. Nismo še hodili pol ure, ko smo južno od nas opazili okoli Matterhorna čudne sive oblake, ki so se vlekli v našo smer proti severu. V desetih minutah so bila vsa pobočja nad nami zavita v gosto sivo meglo, iz katere je kmalu začelo močno deževati.

Zatekli smo se v bližnji senik, ker je Joža trdil, da človeku ni dobro na zunaj mokremu biti. Razne nevesele misli so se nam vsiljevale, ko že tretjo uro sedimo in gledamo skozi lino tja v deževni popoldan. Koliko časa bo le to vreme trajalo? Vedeli smo; da višje gori sneži. Ali bo treba zopet čakati nekaj dni, da se sneg usede? Zavedali smo se tudi, da bo nameravana tura bolj resna, kakor sta bili prvi dve. Stane ni imel volje, da v dežju rine naprej, Joža je molčal svoj značilni molk, jaz pa sem se v toplem senu boril s spancem. Čim je ob petih popoldne dež ponehaval, smo odšli po sicer lepi, ali zelo strmi poti dalje proti Weißhornovi koči. Redek macesnov gozd in lepi planinski pašniki z obilnimi, skrbno napeljanimi studenci se menjavajo ob naši poti. Pogrešamo pa zelenega ruševja, katerega je v domačih gorah naše oko vajeno.

Med potjo srečamo nekatere turiste, ki so bili prejšnji dan na Weißhornu. Videti so bili zelo zadovoljni in dobre volje. Saj so tudi lahko bili; kajti spravili so Weißhorn ob lepem vremenu v žep, zdaj jim je pa vseeno, če še tako močno dežuje. Povedali so nam, da v koči ni nobenega turista. Že se je mračilo, ko smo zagledali strmo nad seboj malo koč, naš današnji cilj. Ko turist opazi tako visokogorsko, leseni škatli podobno kočico, mu je prvi vtis, da je premajhna in da v njej ne bo prostora. Vendar prvi vtis ne odgo-varja vedno resnici.

Foto dr. St. Tomišek

Weißhornhütte (2950 m) z Weißhornom (4512 m)

Weißhornhütte (2950 m) je bila odprta in prazna. Oskrbnik je ob nastopu slabega vremena odšel s turisti v dolino. Ko smo se med potjo srečali, nam tega niti omenil ni.

Sprva nam ni bilo ravno po godu, da ni oskrbnika; radi tega pa si nismo belili glave. Ogledali smo si kočo. En pogled je objel vse, kar bi bilo omembe vredno. Spalnica, jedilnica in kuhinja, vse to je bilo združeno v enem prostoru. Ležišče, prosto pogrnjena slama, pokrita z veliko črno plahto, je zajemalo polovico vsega prostora. Ostali prostor pa sta si delila zasilna kuhinja in velika podolgovata miza. Vse je bilo sila enostavno, toda imelo je podobo solidnosti. — Znamenitost za sebe so bila drva. Male butarice, sestavljene iz šest do sedem kakih 5 cm debelih polenčkov, so stale po dva cela franka, torej okoli 32 dinarjev. Cena je bila razvidna iz cenika na steni. Železna, očitvidno v te svrhe vlita peč, je nadomestovala štedilnik. Joža, ki se je prvi začel zanimati za njo, jo je nezaupljivo ogledoval. Ni mu ugajala svojevrstna oblika; izkazala pa se je za zelo praktično. Stane je proučeval neki napis, ki je povedal, kje se pri ledeniku dobi voda. Videti je bilo, da se mu razlaga ne zdi posebno všeč. Vendar se je napotil z velikim vrčem v označeno smer; kajti v koči ni bilo vode.

Mene je zanimalo, kje je nad kočo prehod na Schallijev ledenik. Popoldne zapadli sneg me je precej oviral, ko sem z lučjo sledil komaj vidni stezi do ledenika; tam se je vsaka sled izgubila. Vreme se je medtem zelo izboljšalo in vse je kazalo, da bomo imeli jasno noč. Joža je pripravljajl večerjo iz grahove juhe, ki je v zapadnih Alpah priljubljena hrana turistov. Okusna je in izdatna ter — kar

je zelo važno — hitro jo pripraviš. Tudi Ovomaltine, ki nam je je dala tvrdka Dr. Wander v precejšnji količini, smo temeljito preizkusili; radi svoje enostavnosti in izdatnosti je idealna hrana za turiste.

Nastopila je jasna in mrzla noč. Doline so bile pokrite z meglo. Vrhovi širitisočakov pa so se v dolgi vrsti od Weißhorna tja do Doma svetlikali v mesečini. Tik nad nami se je dvigala silna Weißhornova piramida, vsa v svežem snegu; levo od nje pa ostri in koničasti Rothorn in doli proti jugu nevarni Obergabelhorn. V daljavi smo videli tanke silhete Matterhorna in ogromni masiv Monte Rose. — Lep je bil ta večer v mali koči pod Weißhornom; nismo slišali različnih tujih jezikov, nemoteno je gospodovala, naša slovenščina, ki se v tujini tako prijetno čuje.

Ob deveti uri zvečer — dogoreval nam je zadnji konec sveče — si še nismo bili na jasnem, ali naj že naslednji dan izvedemo vzpon na Weißhorn, ali pa naj počakamo en dan, da se sveže zapadli sneg uleže in zmrzne, kar bi hojo znatno olajšalo. Sklenili smo, da bomo s turo en dan počakali in naslednji dan napravili le pozivedovalen pohod čez Schallijev ledenik in dalje do vzhodnega grebena. Imelo pa je to olajšanje tudi svojo senčnato stran. Primanjkovalo nam je namreč kruha, kar je ob taki redki hrani, kakor je bila naša, prav važna stvar. Toda v sili človek išče in večkrat res najde izhod; tudi mi smo ga našli. Pri brskanju po koči je Joža našel nekaj kosov dvopečenca, očitno so ga popustili turisti, ki so bili popoldne odšli. S tem smo bili s hrano preskrbljeni.

Naslednji dan, 10. avgusta, smo kaki dve uri gazili mehki sneg proti pobočju vzhodnega grebena do višine 3400 metrov. Vrh Weißhorna se nam je zdel tako blizu, da je Joža hotel kar v popoldanskih urah iti nadenj. Na moje ugovarjanje je dejal, da smo v dveh urah gori. Nismo pač niti slutili, da bomo prihodnji dan od tega mesta do vrha potrebovali celih sedem ur. — Pri povratku v kočjo smo že našli oskrbnika in nekatere turiste, ki so tekom dneva prišli iz Rande. Našo pozornost sta zbudila zlasti dva turista iz Basla, precej različne starosti, menda oče in sin. Starejši gospod, vodilni član Švicarskega Alpskega kluba v Baslu, katerega last je ta kočja, nas je takoj spoznal kot Slovence. S Stanetom sta se koj začela meniti. Pred petindvajsetimi leti je imel v Idriji neko tovarno, ki jo je prodal; naselil se je v Baslu. Omenil je, da sta mu od slovenščine ostali samo dve besedi, in sicer »eno pivo« ter »hvala lepa«.

Popoldan smo porabili za kuhanje in na zeleni trati pred kočjo za solnčenje. Proučevali smo vrhove in ledenike. Pred nami je bil Matterhorn sam, lep in veličasten; menda je res najlepša gora na svetu. Turist, ki mu gore kaj pomenijo, ne more ostati ravnodušen pri tej gori gorá, kakor jo dr. Kugy imenuje.

Naše posebno zanimanje je kajpada zbuval Weißhorn, naša želja in naš cilj. Visoko, tik nad nami se je strmo dvigal njegov zračni vzhodni greben, po katerem smo drugi dan hoteli priti nanj.

Že prejšnji dan smo ta greben skrbno ogledovali od nasprotni strani, z Doma. Oster je in divji s svojimi tankimi, naprej visečimi

opastmi, ki smo jih od tam po obliki le bolj slutili, a so se pozneje kot resnične izkazale.

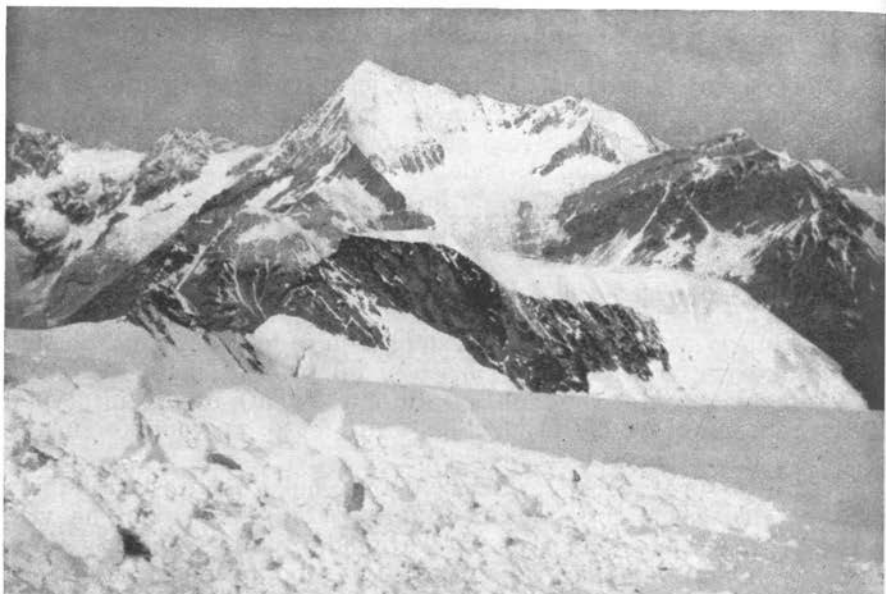
Dobrodušni gospod iz Basla nam je s svojim prijetnim basom pripovedoval iz teh krajev zanimive stvari, ki so se odigravale v polpretekli dobi. S pipo v roki je pokazal na Matterhorn in dejal: »Da, lepa je ta gora, lepa. Škoda je le, da je postala tako modna. Vsak, kdor pride v Zermatt, hoče le na Matterhorn; Zermattski vodniki delajo ž njim dobre kupčije. Vodniki so nastavili takso zelo visoko, 130 frankov. Weißhorn je na primer daljši in težavnejši in vendar je cenejši.« Dalje je pripovedoval, kako so vodniki nekoč zabranili turistom brez vodnika dostop na Matterhorn; Švicarski Alpski klub je moral energično nastopiti, da je to preprečil. Nobeden od vodnikov ne vodi ob nedeljah, če ni bil prej pri maši. Radi tega so v glavni sezoni v hotelu Belvedere (3200 m) na Hörnliju pod Matterhornom v zgodnjih jutranjih urah maše za vodnike, namenjene na Matterhorn.

Okoli 6. ure zvečer pride iz doline neka francoska skupina turistov, dve gospé in en gospod; bili so tudi namenjeni na vrh. Ko se je že mračilo, sta prišla še dva mlada Švicarja z istim ciljem. Drva za kuhanje sta kar v nahrbtniku s seboj prinesla. Mi smo z večerjo skuhalo tudi zajtrk, da se ne bi ponoči pri odhodu preveč mudili. V švicarskih kočah je po navadi ob devetih zvečer že vse mirno in tiho. Tudi tukaj ni bilo drugače. Joža je sicer drugi dan trdil, da vendar ni bilo tako tiho, kakor si je želel, češ, da smo razen njega vsi »žagali«. Da, celo francoskih dam ni izvzel od te obdolžitve. Prav posebno je opravljal nekega vodnika in mene. Kriktovanje mu je bilo lahko, ker ima tudi sam dobro »žago«.

Opolnoči sta se Švicarja že ukvarjala s kuhanjem, kar nam je vzelo dobro uro spanja. Odšla sta ob enih zjutraj; poprej sta še vprašala, kako visoko smo mi dan poprej prišli.

Stane je medtem sklenil, da odstopi od ture. Njemu za vrh ni bilo toliko in bil je mnenja, da imata dva na uspeh več upanja ko trije. Temu ni bilo kaj oporekati. Tudi z Jožo sva bila že pokoncu; napravljala sva se in zajtrkovala. Stane mi je ponudil svoj cepin mesto mojega zasilnega (moj pravi cepin se je na železnici izgubil). Tudi Francozi so hiteli s kuhanjem in z napravljanjem. Vse se je vršilo potihoma, napol glasno, čeprav nihče v koči ni spal. Opaziti je bilo neko nervoznost, ki je bila pač razumljiva.

Pri slovesu je Stane Joži priporočal, naj ne poveča števila nesreč, ki so bile tačas na dnevnem redu. Šele zunaj pri prvih korakih sva začutila, kako je bilo v naju vse pripravljeno in napeto; vendar se nisva dala zapeljati k prehitrim korakom. Luči nisva rabila. Opazil sem, da v Švicarskih planinah na dolgih turah ne uporabljajo električne svetilke, temveč sveče, ki se baje bolje obnesejo. Preko Schallijevega ledenika sva jo ubrala nenavezana. To je sicer proti alpskim pravilom, toda ponoči je sneg trd in ta ledenik ni nevaren. Čez dobro uro je bil že za nama. Sedaj nama je zapirala pot kakih 50 m visoka stena. Polica, ki vodi na levo v vis, naju pripelje preko nje na višje ležeče strmo snežišče, ki se končuje v pobočju vzhod-

Weißhorn (4512 m) iznad Weißhornhütte Foto dr. St. Tomišek

nega grebena. Včeraj v mehki sneg narejene stopinje so nama znatno olajšale hojo po vedno bolj strmem snežišču. Pod nama na ledeniku migljajo lučke naših Francozov, ki gredo za nama in si kljub mesečini svetijo.

S strmino in z višino je naraščal tudi mraz. Joža toži, da ga močno zebe v noge. Tudi meni se ne godi bolje. Potolažim ga, da je mene že nehalo zebsti in da bo hitro tudi njega nehalo. Toda Joža ne veruje rad. To snežišče se nama že kar predolgo vleče. Končno je le za nama; stojiva v podnožju stene, preko katere vodi smer na vzhodni greben. Za seboj imava dve uri hoda. Zdaj se bo vendarle treba navezati. Dokler je šlo, sva pač odlagala to, za varnost sicer važno, a zelo zamudno delo. Dogovorila sva se, da se bova v vodstvu menjala; v skalah bo vodil on, v snegu jaz.

Naslonjen na skalo, sem ogledoval smer vzpona, ko zaslišim, da Joža nekaj godrnja in se jezi. Kaj je? Ves žalosten mi pravi, da je vrh pozabil v koči. Skoraj me je zadela kap! Prva misel je bila: »Zbogom Weißhorn!« Ko je Joža videl mojo razburjenost, se je zasmel, iz nahrbtnika potegnil vrh ter dejal: »Priatelj, prej bom pozabil na menažo ko na vrh.« Iz ust mi je ušla krepka beseda; on pa je pokimal, češ, da se strinja s tem izrazom. Take potegavščine so posebnost Jeseničanov; Nejeseničan se mora v tem oziru vedno čuvati. Začela sva s plezanjem, ki ni bilo težko. Dvigala sva se razmeroma hitro. Niti pred dvema dnevoma zapadli sneg naju ni dosti oviral. — Bila sva prav dobro razpoložena, ko sva se bližala grebenu. Joža je trdil, da po njem že kar diši. Nad nama sta se slišala glasova onih dveh Švicarjev, ki sta šla eno uro pred nama

iz koč. »Boš videl, še ujela ju bova«, pravi Joža. In res sva ju dohitela ravno pri izstopu na greben. Iz literature je razvidno, da je tukaj običajno mesto za počitek, takozvani »Frühstückplatz«, v višini 3781 metrov. Tudi mi štirje nismo kršili običaja.

Ura je kazala štiri zjutraj. Obetal se je krasen dan. Na obzoru ni bilo videti ne oblaka ne meglice, pa tudi nobena sapica nama ni božala lic. Joža posebno občuduje krasno zarjo, skozi katero že silijo prvi solnčni žarki. Mraz, ki ga med plezanjem nisva toliko čutila, je postajal nadležen in naju je prisilil, da sva se po kratkem postanku odpravila dalje.

Pred nama se sedaj razteza glavni in resni del ture, vzhodni greben. Tanke opasti, ostri snežni grebenčki in navpični skalnati stolpi, »žandarmi« imenovani, se vrstijo drug za drugim. Razni manjši skalnati presledki v tem grebenskem snegu obetajo biti naše varovalne točke. Če bi bil greben kopen, kakor je to v normalno toplih poletjih, bi najbrž kazal bolj dostojno lice. Že kar prvih deset metrov nama je dokazalo, da ne bo šlo tako hitro, kakor sva pričakovala, in da nama je potrebna skrajna previdnost.

Na obeh straneh pada silna strmina doli na ledenike (do 1100 m globoko); radi tega sva bila prisiljena, da se strogo drživa ostrine grebena. Korak za korakom, vedno varovana od tovariša, sva balansirala ali plezala preko opasti in stolpov. Opazujem Švicarje pri njihovem delu. Enostavno zajahal je večkrat greben in z do železa zabitim cepinom varoval tovariša. Ta način sem poskušal tudi jaz, a sem ga opustil, ker pri vstajanju na taki ostrini zelo trpi ravnotežje, ki vendar mora biti absolutno. Vzela sva si raje nekoliko daljšo vrv in za zavarovanje uspešno porabljala omenjene skalnate presledke.

Srečno sva preplezala neki navpični stolp, imenovan »Prvi Žandarm«. Kočljivo mesto na njem je navpični, celo nekoliko previsni skalnati hrbet, z enim samim, težko dosegljivim prijemom. Na tem mestu se je pred dvema letoma smrtno ponesrečil neki vodnik s svojim turistom. Takrat so vodniki rekli, da je turistu na skali spodrsnilo in da je on potegnil vodnika s seboj v globino. Meni pa je neki nemški turist — starejši gospod ter zelo verodostojne vnanjosti — pravil, da to ni bilo tako, češ, da je vodnik napravil takrat neumnost (»oslarijo«), ki je potem zakrivila to nesrečo. Poblize se o tem ni izjavil. Mnenja o tem slučaju so še danes deljena.

Tudi francoska skupina je v tem že dosegla svoj greben in neverjetno hitro so se Francozinje s svojim spremljevalcem pomikale za nama. Joži je kot objektivnemu človeku ušlo laskavo priznanje: »Te babe, dobre so!« Plezali smo že skoraj tri ure in solnce se je začelo uveljavljati; postalo nama je vroče in kmalu se je oglašala žeja, ki naju ni več zapustila do povratka. Mestoma sva si oddahnila in sva pokramljala s Švicarjema, ki sta se izkazala kot ljubezniva tovariša.

»Veliki Žandarm«, markanten, tudi iz koč lepo viden stolp, stoji sedaj pred nama, zaključujoč skalnati del grebena. Pred nama ni videti nobene skale več. Veličasten je od tukaj pogled na Weiß-

horn. Vse okoli njega se pogreza v globino. Desno od naju je njegovo severno pobočje vse raztrgano, ledeni ulomi grozeče visijo navzdol. Zgornji del proti vrhu pa je prepleten z razpokami. Višje od naju je bila videti samo belina in modro nebo. Poskušal sem, da si ogledam vrh brez zaščitnih očalov; no, silna svetloba je nevajene oči tako slepila, da ni bilo mogoče gledati. Izjemoma sva se temu »Velikemu Žandarmu« izognila na desno in sva se znašla pred silno ostrim vodoravnim grebenom, dolgim kakih dvajset metrov. Skrajno previdno se ga lotiva. Za zadnjo še edino skalo se dobro zasidram ter budno pazim na vsak Jožev gib, ko se počasi in z mačjimi koraki pomika dalje. Kljub resnemu položaju se mi je zdelo smešno, kako se Joža z eno roko naslanja na cepin, z drugo pa lovi po zraku ravnotežje. Ko je bil Joža že na drugi strani, je nekaj vzkliknil ter mi zaklical, naj se požurim. Ko sem zavzel mesto poleg njega, mi je molče pokazal nazaj, kjer sva hodila ravnokar. Bilo je od spodaj votlo. Pripomnil je še: »To bo imenitno za nazaj.«

Nadaljnji greben pred nama se razširi v širok hrbet, postaja pa pozneje zopet oster in proti vrhu vedno strmejši. Zdaj lahko hodimo vsi štirje skupaj naenkrat. Kar je za nami, je bilo nevarno in kar je pred nami, bo radi novega snega, strmine in višine naporno. Eden Švicarjev kaže znake utrujenosti. Radi tega delamo pogosto oddihe, zdi se mi, da prepogosto. Moj predlog, naj ga jaz zamenim v vodstvu, Švicar z odkimom glave odkloni. Pri nadaljnjem vzponu nam zapre pot široka ledeniška razpoka, pa zasuta s snegom, kar nam omogoči prehod preko nje. Zelo huda strmina na drugi strani te razpoke in zmrznjen, spihan sneg nas prisilita, da navežemo dereze, ki jih doslej nismo porabljali. Varovani od tovariša, težko dihaajoč in z mnogimi presledki, se dvigamo višje in višje. Koraki postajajo vedno krajši in počasnejši. Eden Švicarjev vpraša, ali imamo konjaka. Na žalost je ostal v Zermattu na mizi. (Tvrdba »Malina«, ki nam je dala izvrsten konjak, gotovo ne bo zadovoljna, če izve za tako omalovaževanje njenih darov!) Slišim tudi, kako polglasno reče tovarišu: »Ne pridemo gor«.

Joža in jaz pa sva imela eno edino željo, da bi res bila na vrhu Weißhorna. Vse drugo je odpadlo, celo žeja, ki mi je napravila tako suha usta, da se mi je jezik lepil na nebo. Tovariša sta se vsedla v sneg, jaz pa nisem več pomišljal, molče sem usmeril korake v navpični smeri proti vrhu. Sneg postaja zopet globok in zelo lepljiv. Celi kupi se nabirajo pod dereze, ki jih komaj dvigam. Neprestano je treba v labilni legi s cepinom zbijati kepe z derez. Da bi odpeli dereze v tej strmini? Ne, to bi ne šlo gladko! Do vrha je še kakih sto metrov, vsaj zdi — samo zdi — se nama tako. Tekom dneva sva se že tolikokrat varala v višini in daljini, da sva izgubila v tej belini vsako varnost v merilu. Zdi se mi, da je bilo teh sto metrov najtežjih v mojem življenju. Dihanje nama je bilo kratko in sunkovito. Vprašam Jožo, kako se kaj počuti. »O, i-me-nit-no,« mi odgovori na obroke. Poskus, da bi se nasmejäl, pa se mu le deloma posreči. Tudi tovariša Švicarja se vzpenjata za nama. Očividno si je utrujeni že opomogel. Dohitita naju tik pod vrhom.

Foto Pelikan, Celje — ing. Boris Lavrenčič
Zinalrothorn in Weißhorn

Sosedna grebena, severni in južnozapadni, se nam počasi približujeta; po njih sodimo bližino vrha, po katerem se tako željno ogledujemo. V mehkem snegu, kjer se radi strmine skoraj vsak korak zruši, se je res treba za vsak meter posebej boriti. Končno, ob enajsti uri, stopimo skupno s Švicarjema na Weißhorn, devet ur po odhodu iz koč.

Weißhornov vrh je često tako oster, da ga lahko s klobukom pokriješ, tako pravi alpska literatura. To se sliši nekam pretirano in neverjetno; toda prepričali smo se, da ta trditev ni brez podlage. Koničasti vrh je nam štirim osebam komaj dal prostora; celo stisniti in s cepinom zavarovati smo se morali, da smo se nekoliko odpočili in razgledali. Razgled je z Weißhorna izreden; posvečali pa mu nismo toliko zanimanja, kakor bi zaslužil. Misel na povratek nam tega ni dopustila. Edino Matterhorn vedno znova privlačuje naše poglede. On se ne da dostojno opisati. Treba ga je videti, da se lahko doume njegova prava veličina. S ponosom poudarjata naša Švicarja, da je to pravi in pristni »Schweizer Berg«. Zelo ju je zanimalo, ko sem jima omenil, da je bil moj tovariš Joža s svojimi prijatelji takrat na Matterhornu, ko sta brata Schmidta kot prva preplezala severno steno Matterhorna, in da so se z njima razgovarjali, ko sta se nahajala še kakih 150 metrov pod vrhom. Ko je Joža omenil, da jim bomo nekaj velikih vrhov »sunili« in s seboj v Jugoslavijo odnesli, se je eden veselo nasmejal: »O, nam jih bo še dosti ostalo.«

Vreme smo imeli idealno in solnce nas je prijetno grelo, v nasprotju z Domom, kjer smo nekaj dni prej pošteno prežebali. Še hitrih posnetkov in pripravili smo se na sestop, na katerega je Joža že nestrpnost pritiskal. Očividno mu ni šel iz spomina tisti »imenitni«

ostri in izpodjedeni greben pri »Velikem Žandarmu«, ki bo v ome-
čanem snegu še bolj siten in neroden. Sestop je potekal gladko in
dosegli smo dokaj hitro omenjeno mesto pri »Velikem Žandarmu«.
Tukaj je bila potrebna skrajna previdnost. Na varnem mestu se
globoko zasidram in z zadržano sapo spuščam Joža čez to, nekako v
zraku viseče nevarno mesto. Ali bo držalo? Čutim, da mi srce
močnejše utripa, in oddahnem si, ko Joža doseže bolj varno mesto
ter se pripravlja, da varuje mene, ko mu bom sledil. Nekako v sre-
dini tega kočljivega mesta mi je takoj kri udarila v glavo, čim sem
pri lovitvi ravnotežja nekoliko omahnil. Ko sva imela to mesto za
seboj, je Joža oživel. Kar smejal se je, ko je prijel za prvo skalo.
O, kako krepko jo je držal in kako dovtipen je zopet postal. Kdor
ga pozna, mi bo rad verjel, da mi ni bilo dolgočasno.

Nadaljnji sestop po grebenu je bil podoben dopoldanskemu
vzponu. Niti pol koraka brez varovanja! Zopet smo plezali preko
številnih »žandarmov«, prestopali ostro razdrapane škrbine in
balansirali preko tankih snežnih grebenčkov, proti katerim je znana
škrbina med Velikim in Malim Glocknerjem kaj nedolžna. Švicarja,
ki se jima je začelo muditi radi vlaka, sva pustila naprej. Na nekem
izpostavljenem mestu, kjer sem se ravno pripravljal, da varujem
Joža, oddaljenega kakih deset metrov, mi ta razburjeno zakliče:
»Glej, cepin, cepin!« Prestrašen sledim njegovemu pogledu in vidim,
kako pada in odskakuje po skalah neki cepin, ki se končno kakih
120 metrov niže v severni steni zapiči v snegu.

Misleč, da se je ponovil slučaj na Zinalrothornu, kjer se je
Matevž na podoben način iznebil svojega cepina, zakličem Joži
precej nevoljno, zakaj ne drži svojega cepina v pentlji. On pa vpije
nazaj: »Kaj pentlja! Saj ni moj cepin, ti kar svojo pentljo poglej.«
En pogled na desno roko, kjer je med pripravljanjem za varovanje
visel cepin, me je takoj poučil, čigav je ubegli cepin spodaj v snegu.
Bil sem tako zaverovan v delo, da nisem opazil, kdaj se mi je
odtrgal. Da bi ga šla iskat, temu se je Joža uprl, češ, da imava pre-
malo vrvi in časa. S pogledom sem se od svojca poslovil. Joža hiti
svečano zagotavljati, češ tako »gvišno« me bo varoval, da bom lahko
hodil brezskrbno ko po domačem dvorišču. No, o tem »gvišnem« sem
jaz imel svoje mnenje in tudi sam se je pozneje spodaj v koči ne-
koliko drugače izrazil o tej »gvišnosti«. Smehljaje mi je namreč
povedal v obraz: če bi bil jaz takrat »dol fliknil«, bi bil tudi doli
ostal, ker bi on ne bil mogel zadržati mojega padca s cepinom, češ,
na gotovih mestih so bile opasti tako tanke, da je cepin spodaj skozi
gledal. S tem sicer iskrenim mnenjem se pa jaz nisem povsem
strinjal.

Na prvem »Žandarmu«, kjer se je zgodila zgoraj omenjena ne-
sreča, smo prehiteli francosko skupino, ki je bila na povratku. Že
sedem in pol ure so se nahajali tu na grebenu. Prišli so do »Veli-
kega Žandarma«, kjer jim je pri že omenjenem kočljivem mestu
upadel pogum, da so se vrnili. Zataknila se jim je vrv in, če ne bi
bilo naju, bi jo morali najbrž odrezati. Zanimivo pri tem je, da
nama Francoz ni dovolil, da bi se tudi midva spustila po njegovi že

napeljani vrvi čez previsni hrbet, to je najtežji točki. Rad pa priznavam, da sta mi Francozinji imponirali s svojim pogumom. Govorili sta nemščino z nekim mehkim naglasom. Joža je poskusil ugotoviti njun približni letnik, pa se mu ni posrečilo, ker jima je bilo na obrazu preveč zaščitnih maž.

Ko je bil greben za nama, je bila nadaljnja pot prav prijetna. Po strmih snežiščih sva se kar smučala in čez Schallijev ledenik sva jo tako veselo ubirala, da sva vsak svojo pela. Kako vse drugače človek čuti in doživlja, ko se vrača po uspeli, težki in problematični turi, nego pred nastopom k nji! Tam nemir in skrb, tukaj zadovoljstvo, skoraj bi rekel otroško veselje.

Ko sva ob tretji uri popoldne odložila nahrbtnike pred kočo, naju je Stane že s čajem pričakoval. Povedal je, da naju je z nekega bližnjega vrha večji del poti po grebenu spremljal z daljnogledom. Z zamahom roke je prekinil moje opravičevanje glede ubeglega cepina.

V koči nismo imeli namena dolgo ostati. Dosegli smo svoj cilj in sedaj je bila naša želja, da pridemo čim prej v dolino. Hoteli smo se spet pošteno najesti in naspati. Joža je imel opravka s hlačami, ki jih nikakor ni mogel obesiti okrog pasu in jih pritrditi. Izguba šest kil žive teže je prišla pri njem prav posebno do izraza; sicer se tudi meni ni bolje godilo. Tekom dneva je prišlo nekaj novih skupin. Vodniki so se zanimali za snežne razmere in predvsem, če smo rabili dereze.

Pri obračunu nam je neki novodošli gospod iz Basla dovolil znatne olajšave, za kar smo mu bili prav hvaležni. Zanimiv je način plačevanja v takih kočah, kjer ni oskrbnika. Na razpolago so male kuverte, na katerih so natisnjene pristojbine. Turist si napravi na kuverti obračun, vloži pripadajočo vsoto, se podpiše, zapre kuverto in jo vrže v pločevinasto škatlo, ki je pritrjena na steni in služi kot blagajna.

Ob osmih zvečer smo bili v naši prijazni hišici v Randi in kmalu nato v posteljah.

Naslednji dan, okoli desete ure dopoldne, koračimo peš po cesti proti Zermattu. Tik pred vasjo srečamo Matevža in Andreja, ki nam hitita nasproti in nam že od daleč žugata. Delata nam težke očitke, ker nismo v Zermatt prišli včeraj, v nedeljo, kakor je bilo domenjeno, ampak šele danes v ponedeljek. V Zermattu se je namreč raznesla govorica, da se je na Weißhornu zgodila nesreča. Nihče pa ni vedel ničesar določenega. Radi tega so bili naši seveda zelo v skrbeh.

Pripovedovala sta nam, kako sta predvčerajšnjim »delala« Matterhorn. »Nikoli več na tako ledeni Matterhorn! Bilo je divje,« pravi Matevž; »če bi bil kopen, bi bil igrača.« — V neki gostilni smo našli zbrano skoraj vso našo odpravo, prvič po enem tednu. Marsikaj smo si imeli povedati. Česa človek ne doživi v enem takem tednu! Vtisi so še tako sveži in močni, da se res ne more molče preko njih.

Drugi dan smo odpotovali domov.

Dent Blanche izpod Hörnlija

Foto ing. Fr. Avčin

Boris Režek in Vinko Modec:

Dent Blanche (4364 m).

Z grebenov je vihral sneg v pomračena pobočja Zermattskih gor. Prekriti so bili ledeniki pod stenami. Snežno prestiralo je odevalo vrhove, pobeljen se je nad črnimi skladi skal dvigal Matterhorn.

Oskrbnik na Schönbühlu, Emanuel Binner, je zmajal z glavo. Imel je prav; preveč je bilo snega, da bi uspela tam, kjer sva nameravala. Zadnje dni julija so bili viharji z mečavami. Pustili so pol metra skrepenelega pršiča, ki se je razsedal na solncu in posipal pod stopinjami. Led je bil pod plastjo, ki mu je jemala zeleni blišč; niti špranj ni bilo po ledenikih; razzebe in krajne počji so bile zasute s seraki vred. Sivkasta belina je izdajala nevarne klože, prislone k stenam pod lednimi previsi. S plezarijo v takem seveda ni bilo nič.

Oholo so stali nepristopni vrhovi okoli Schönbühla. Vodniki so se zaganjali v Zmuttgrat, poskušali z Dent Blanche in se vračali z vestmi o nepremagljivih ovirah.

6. avgusta ob 1 po polnoči sva se odpravila. Mesečina je nama kazala po grobljah Schönbühlskega ledenika uhojeno pot pod njegov prelom med Wandfluh-grebenom in steno Weißes Fluh proti Col de Zinal. Noč je bila tiha, rahle meglice so se predle okoli vrhov; z vznožji v temi so se zdele te gore še višje in mogočnejše. Škralup je hrestal pod koraki, pomikala sva se vkreber po zasneženih ve-

sinah in se ogledovala. Svetlo je bilo, da sva razločila podrobnosti v smereh. Lepo se je videlo, da bo še z najlažjim pristopom komaj kaj. Gornji del Schönbühlskega ledenika je ravna ploščad, kjer sva hodila nenavezana po globoki gazi prednamcev. Raztrgani greben Pointe de Zinal je naju počasi zagrinjal v svojo senco. Pod krajno počjo sva se opremila in otvezla, se vzpela za nekaj raztežajev in v silni strmini ledenega kuloarja izsekala stopinje do skal. Z Wandfluhücke (škrbina v južnem grebenu Dent Blanche) se spušča kopno rebro na ledenik. S tretjine njegove višine se odcepi smer južno, od kjer je povprek po skalovju lahko na greben in po njem na viseči ledenik Wandfluschulter. Midva sva prešla rebro severno, t. j. nazaj v kuloar, in se vzpenjala naravnost v njegov zatrep pod lednim odlomom omenjenega ledenika. Bilo je varneje ko v razzebli pečini, kjer bi se močno izpostavljala padajočemu kamenju.

Na rebro se je pričelo svetliti. Pregledovala sva nameravano smer, ko se je nenadoma utrgal plaz nedaleč od naju. S strahotnim bobnenjem je padal zdrobljeni led v globino in naju zakril v meglo razsutega svišča. S stojišča sva po poledenelih poličkah prešla v lijakasti kuloar. Tudi za apnenčarje ni tovrstno plezanje nič novega. Naklonina kuloarja je sicer presegala 45°, še kompaktni sneg pa je držal dereze brez stopinj. Čez 450 metrsko steno sva bila v dveh urah in pol. Pod robom sva se po skalah ognila opasti in že sva bila na Wandfluschulter.

Malo pred nama sva opazila partije iz Cabane Rosier... Na točki 3912 smo bili skupaj. Stali smo v zahodnem boku grebena, ob koncu gazi v plazoviti strmini nad ogromnimi razpokami ledeniškega preloma — štiri sto petdeset metrov pod stožčastim vrhom. Iz opasti so štrlele temne čeri, ki so vezale dolgo, neprekinjeno črto grebena. V vijavici se je v stene razsikal leskeči popr. Zajeta v solnce, je črtala gora svojo zaostreno senco na Glacier de Ferpècle. Do vstopa v vršni greben je bilo sto korakov čez odjenjajočo plast.

Zadeva je bila resna. Gladko, nepredeljeno pobočje je bilo pokrito s tipičnim plovcem (Schwimmschnee) in razmere kakor ustvarjene za plaz. Tik pod rezjo grebena je bila plast pretrgana in nižje so se kazale lokaste gube. Druge bi bilo jalovo poskušati; vzhodni bok je odsekana stena, na rezi se je pa košatila orjaška opast. Od devetih partij so ostale komaj tri. »Za vse je pokopališče v Evoleni itak premajhno!« je menil odhajajoči vodnik. Bilo nas je sedem na treh vrveh. Razmotali smo lavinske vrvice in se pripravili.

Prva družba je počasi načenjala iskrečo se, posipajočo površino in jo prešla do polovice. Prežali smo na vsak korak; vsako kretnjo obeh utirjevalcev smo spremljali z očmi, ko sta se počasi oddaljevala. Prav malo pred koncem sta morala čez grblino na snegu — že smo nabirali vrvi v zanke. Iznenada so se pod nami zamajala tla. S sunkovitimi zamahi cepinov smo se zasedrali na ogoljenem, hrapavem ledu. Plaz se je utrgal, ko sta bila prva dva že izven lijaka. Nekaj metrov nižje bi vsi izginili v plazovini, le slučajno da sta sprtila vijugasto gaz. Škrobot kotalečih se lednih drobcev je prekinil nastalo tišino. Po izsekanih stopinjah smo prešli plazišče do grebena. Za-

ledenele skale so nas prisilile na opasti. Morali smo po prelomiščih, kjer so nam ugrezajoči se cepini prevrtavali tanko previsno skorjo. Plezaje v rastočo strmino, smo dosegli prečnico pod rdečim stolpom. Neznatna polička vodi povprek v strm žleb, odkoder gre smer navpično po steni v škrbino za stolpom.

V žlebu sva nameravala prehiteti prednji partiji. Ko bi bila stena za stolpom kopna ali le poledenela, bi to izlahka storila; a mesto skal je bil skoro navpičen zamet. Tenka osrenica je vezala posipajočo shrmino, zadel bi obnjo pa bi zdrsnila v plaz. Prednji partiji sta se zamenjavali. Vodnik prve je prešel ob žlebu na rebro in se poskusil odam preriti na greben. Odločiti sva se morala za eno ali drugo. Umaknila sva se v prečnico in po poledenelih plateg splezala do stolpa. Vodnik je tik pod robom zdrsnil in kazal malo volje tvegati padec še enkrat. Prešla sva plati v vznožju stolpa čez njegov raz do zameta. Varovan na dvojni vrvi, sem prestopil vanj s strani, nekaj metrov nad žlebom, kjer sem v skali našel stop, ki me je prekanil, da sem, nekako gvozde med pečino in snegom, zlezal še seženj više, odkoder se mi je zdelo možno samo še pasti. Vendar sem se odgnal in se obdržal za hip. Pod posipajočim se snegom sem zadel z nogo na nekak rogelj in, stoje na njem, sem jel čediti sneg, da sem mogel vsekavati stopinje v tanko ledeno plast. Stena, zdaj zamet, je visoka kakih 10—12 m. Z manevrom ob razu sem se ognil polovici njene višine; preostalih nekaj metrov sem preplezal s skrajno težavo. Ledena obloga se mi je krušila pod prijemi in shrli sneg mi je sproti zasipaval vsako stopinjo. Za stolpom se greben zravna v dolgo rez, ki v silni strmini prepada na obe plati. Zastavljena z drugim stolpom, se končuje z gladko pečjo, nad katero se je vablljivo razkazoval nedotaknjeni vrh.

Aneroid je pokazal 4250 m. Bila sva seženj od temena, a vendar še daleč. Za drugim stolpom je varljiv sneg popolnoma pokrival skale. S pleč v škrbini sva morala čez napokano opast, ki se je podrla pod nama; tu pa se je sneg kar razsipaval pod stopinjami — bilo je, kakor da skušava hoditi po vodi; jalov trud, niti za ped se nisva premaknila in kmalu bi končala uporne poskuse v razpokah ledenika... V teh razmerah je bilo vsako napredovanje nemogoče, vendar — besna sva bila in nisva hotela popustiti. Napeta vrv med najinimi nihajočimi telesi je naju poučila. Ura je bila 11.20. Sekunde so postale dragocene, morala sva se vrniti ali tvegati bivak vise nad tisočmetrskima globinama. Postala sva za trenutek. Kakor bi rahel čad prevlekel ždeža pobočja, je posivela lesketajoča se površina. Iztačljene kapljice so polzele po skalah, se utrinjale in padale z robov z umerjenimi šumi. Zatopljene v neprodirni molk, so obkrožale gore to osamljeno žitje. Prisojna pobočja so tonila v mračnih tesneh. Med grebeni so se vzpenjali ledeniki v gorska vznožja. Vzvalovano ledovje se je širilo pod stenami, v dolgih črtah so se stezale po njem nanesene groblje sesutin. Rajda vrhov se je razpirala po zabočenem svodu obzorja in se ugrezala v modrikastem žarenju.

Umikala sva se brez gotovosti. V steni se je trgal sneg, opasti so padale. Zamolklo bobnenje plazov je prihajalo iz globine. Ožja

in ožja je bila senca stolpa na zametu. Na plečih sva morala razkopati ostanke opasti do skal. Naglo sva razvezovala vrv. Razmočeni sneg bi nama vsak trenutek lahko onemogočil umik. Ura je bila že ena. Po vrvi sva se spustila v žleb na liso solnca pod stolpom in se v prečnici oklenila skal. S topim ploskom se je za potegnjeno vrvjo usul ves zamet in je zabrisal stopinje v žlebu. Ples se je pričenal. Plaziči in plazovi so orali brazde po steni in na vzhodu; med vrhovi je valovila megla in se gmotila v kopaste gromade neurnih oblakov. Z vso naglico sva se spuščala navzdol. Obe drugi partiji sta bili že globoko spodaj. Po enourni skrajni napetosti med podirajočimi se

*Dent
Blanche
s Zinal-
rothorna*

*Foto ing.
Fr. Avčič*

opastni sva bila na 3912 izven nevarnosti. Po dolgem presledku sva razpolovila zadnjo cigareto. Na povratek čez Wandfluhlücke ni bilo misliti. Morala sva v velikem ovinku čez Col d'Hérens.

Cabane Rosier (3600 m) stoji na zapadnem podanku južnega grebena Dent Blanche in je z Wandfluchsulter do nje cela plezarija. Ljudi, samih resignirancev z Dent Blanche z nama vred, je bilo precej. Imeli so naju za Angleža in, ko sva to zanikala, za Italijana. Kako jim je zvenela najina ljubljansčcina? Alpinistov iz Jugoslavije si niso mogli prav predstavljati. Mudila se nisva dolgo. Čakala naju je še dolga pot na Col d'Hérens. Zavidala sva smučarjem, ki so naju prehitevali na potu, parila sva se v pripeki in si mukoma prtila gaz v razmočeni srevec po ledeniku. S prelaza sva se še enkrat ozrla na Dent Blanche, ki so ga že ovijale megle, in se spustila v zaseko Stock-ledenika. Nad Tiefenmattenom se je razkazoval plečati Dent d'Hérens in kakor povsod — Matterhorn.

Po osemnajstih urah skoro nepretrganega dela sva se čez Stockjé vrnila na Schönbühl. Binner je stal na pragu, imel je novico za naju... Ne? »Vendar!« je dejal in nama segel v roke. V koči sva izvedela: Na vzhodnem grebenu Dent Blanche se je ponesrečil neki Anglež z dvema vodnikoma iz Zinala; njihova raztreščena trupla so ležala v krnici ledenika. Ta in še nekateri dan je ostal Dent Blanche nepremagan. Nočni vihar je zametil najine stopinje in pokril iznakažena trupla.

Drugi dan so pričenjali borbo iznova in so se vračali, kakor sva se midva: obogatena za izkušnjo in za spoznanje.

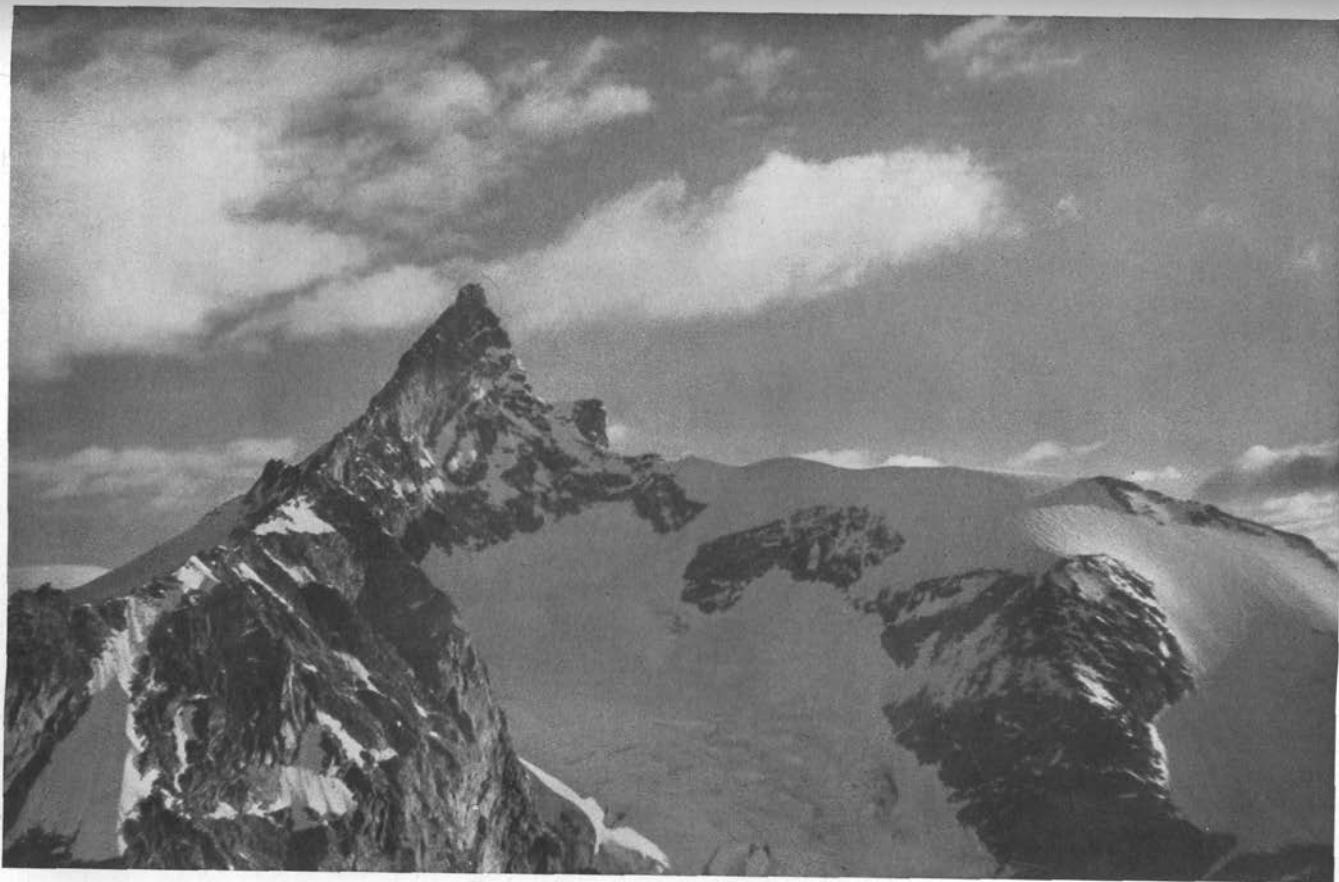
Franc Hvastija:

Zinalrothorn (4223 m).

Navdušeni od Švicarskih gorá in že precej preizkušeni v ledu in snegu, mrazu in vetru, smo mi trije (inž. Avčin France, Dušan Jakšič in Hvastija Franc) po srečnem vzponu na Matterhorn sklenili ponovno naskočiti Zinalrothorn. Vabljiva je njegova oblika in veličasten je pogled od južne strani. Kakor rog se ti zdi in izmed vseh vrhov mi je le-ta kar najbolj ugajal. Čeprav se nam je prvi poskus ponesrečil, nismo obupali; 6. avgusta smo jo iz Zermatta še enkrat mahnili po dolini Triftbacha k Trift-koči (2200 m). Pridružila sta se nam še Vinko Modec in Režek Boris.

Pot do Trift-koče je izredno prijetna in pestra; v velikih in majhnih ključih smo se počasi vzpenjali. Zermatt se nam je kmalu izgubil globoko v dolini. Na drugi strani pa se nam je bolj in bolj odpiral pogled na skupino Monte Rosa, Täsch, Dom itd. Mimo skromnega živalskega vrta, kjer se letoviščarji morejo od blizu nagledati kozoroga in gamsa, nas pripelje pot do bifeja, »Teahouse Edelweiß« imenovanega. Vsa imena takih in podobnih zgradb so angleška, »angleške« so tudi cene. Sem hodijo navdušeni prijatelji razgleda nad čaj in kavo; mi pa smo se mu previdno izognili in šli po široko izpeljani poti naprej. Le še pičlo uro hoda, preko naravnega mosta čez potok (Triftbach) po zelenih in strmih pobočjih in že smo bili v Trift-koči. Strma dolina, ki veže Zermatt s to kočjo, je izrazito ledeniška. Po tej so v ledeni dobi prihajali ogromni ledeni skladi sem od vrhov Zinalrothorna, Wellenkuppe in Obergabelhorna in se spuščali v dolino.

Trift-koča stoji na majhni ravnici — okrešlju in ima izredno lepo lego, lično zunanost in krasen razgled, zlasti proti vzhodu. Takih okrešljev, ki so ledeniškega izvora, najdete v Švicarskih gorah nešteto. Ob prihodu v kočjo smo se s prijazno oskrbnico takoj pobotali za znižano ceno sobe z dvema posteljama, čeprav nas je spalo pet. Večerjo smo si skuhal kar sami; saj smo imeli hrane v izobilju. Naučeni od prejšnje ture, smo vedeli, da se je za tako pot treba dobro nahraniti in iti zgodaj spat. Drugi dan nas je čakala višinska razlika 2000 m; kaj se to pravi, ve le oni, ki jo je izkusil. Sneg in

Zinalrothorn z Wellenkuppe

Foto ing. France Avčič

led človeka neprimerno bolj utrudita ko skale. Poleg tega je treba navsezgodaj odriniti; kar je po 2. uri, je že prepozno. Za dolžino ture in za vremenske spremembe moraš biti previdno pripravljen.

Res smo 7. avgusta bili rano na nogah. Nekako v polsnu smo si skuhalih skromen zajutrek; okoli 2. smo se že pomikali proti Zinalrot-hornu. Luna nam je osvetljevala pot, vsa okolica je bila mirna kakor v globokem snu, ko se je pet strumnih, temnih senc premikalo više in više. Preko manjših in večjih gredin smo kmalu dospeli do jezera

*Pogled
v globino
proti Triftu
z grebena
Zinalrot-
horna*

*Foto
ing. Fr. Avčin*

Triftsee, majhne mlakuže ledeniškega izvora. Od te jezerske ravnine, kjer smo preizkušali čevlje v vodi, stopimo na morensko prodišče Eselstschuggen.

Pot je postajala vedno bolj strma in neprijetna. Dobil sem sapo; utrudila nas je jutranja hoja, mraz in hitri tempo; tudi vroče nam je že postalo. Kmalu pa smo z grušča prestopili na sneg, trd ko kamen; čevlji so kar peli ob stopanju. Da bi si natikali dereze, ni kazalo; izborna Tricouni-okovje nam je zvesto služilo. Že smo prispeli v višino našega Triglava in odprl se nam je krasen pogled proti Matterhornu, ki mu je solnce posijalo svoje prve žarke. Sneg

se je zablesketal v najrazličnejših barvah in solčna svetloba nas je kaj hitro močno poživila.

Po skromnem počitku — ko so nam srajce na hrbtu skoraj zmrznile — smo nadaljevali pot preko južnega roba Rothorn-ledenika proti južnemu grebenu Zinalrothorna. Mraz je bolj in bolj pritiskal; znamenje, da bo lepo vreme držalo še naprej. Po strmih snežiščih, kjer so nam minevale ure, smo se približevali Zinalrothornu. Utrudila nas je komaj 800 metrska višina od kože. Zraven pa neprestana belina zelo utruja oči; očala so neobhodno potrebna. Sapo smo lovili ko kovaški meh in strmi Rothorn-ledenik je zahteval precej potu. Vrha samega še nismo mogli videti, ker je odmaknjen proti severozahodu. Južni greben Zinalrothorna, ki se vleče v smeri jugovzhod—severozahod, je skoro vodoraven (višina ca. 3500 m), v začetku širok, v zadnji polovici precej ozek. Strmo pada proti severovzhodu na Hohlicht-ledenik, na jugozahodni strani pa na Trift-ledenik. Snežne strehe ob močnem vetru so nas prisilile, da smo se navezali na vrv in si nataknili dereze. Tudi mraz je bil precejšen, zobje so nam šklepetali in le prav počasi smo se pomikali proti jugovzhodni steni Zinalrothorna. Greben se konča s steno, ca. 300 m visoko; skoro neprehodna je in pokrita z velikimi snežnimi strehami na vrhu. Morali smo zato ca. 80 m prečkati preko zasneženih granitnih in precej strmih plošč na levo v žleb, odnosno v ozebnik, ki vodi na glavni jugozahodni greben Zinalrothorna, na sedelce Gabel.

Prečkanje sicer ni bilo težavno; a vsako stopinjo je bilo treba previdno izkopati in prav tako oprezno stopati, kajti dobro varovanje je bilo baš na tem mestu izredno dvomljivo. Tu se je začelo šele pravo plezanje v ledu in snegu. Ozebnik kot tak je zaradi kamjenja, ki se kruši ob rebrih, ter zaradi snega in ledu, zelo nevarno. Vendar smo ga kaj hitro odpravili in po dobri uri sicer napornega plezanja prispeli na sedelce Gabel. Privoščili smo si nekaj minut počitka. Baš do tega mesta (3950 m približno) smo bili prišli že 4 dni prej z Jeseničani (Čop, Frelj, More in Bizjak), pa smo se morali radi slabega vremena vrniti. V drugo nam je bila sreča milejša; vreme je bilo najlepše in še precej toplo je postalo. — Od tod se nam je tudi odprl krasen razgled proti zahodu in severu, na ogromne ledenike, ki se z vrhov Zinalrothorna, Wellenkuppe, Obergabelhorna in Dent Blancha združijo v ledenik Zinal. V daljavi smo videli Mont Blank in nešteto gorskih velikanov, nam po imenu neznanih.

Prijeten je bil počitek, vendar nas je le še bolj vleklo naprej. Mislili smo, da smo takorekoč — že na vrhu; saj smo imeli še dobrih 200 m višine pred seboj... Toda precej smo se varali, najtežje nas je čakalo. Po nekaj velikih granitnih stopnicah z dobrimi oprijemi smo prišli na mesto, kjer se nam je zdel vsak dostop na vrh nemogoč: na desno previsna južna stena, naravnost navzgor strmi greben s snežno streho, na levo pa gladke zasnežene in ca. 70° nagnjene plošče — Bineijeve plate. Tu je postal Zinalrothorn zahrbtn in je pokazal, zakaj stane vodnik nanj celih 150 švicarskih frankov (tedaj 2400 Din), več ko za Matterhorn.

Zavili smo na levo, v zahodno steno, na Bineijevě plošče, kjer smo pričakovali najmanj težav. Plošče so bile deloma zasnežene, deloma pokrite s tanko plastjo ledu; nevarne so in težavne, dasi le 50 m široke. Pripomniti pa moram, da so v normalnem slučaju, če ni snega in ledu, zelo prijetna plezalna zadeva. No, kljub temu sem kot prvi, dobro varovan od tovarišev, čeprav v največji izpostavljenosti, plošče srečno prečkal in prispel na nič manj težavni in nevarni zahodni grebenček, ki vodi na glavni greben Zinalrothorna.

*Prižnica
na Zinalrot-
hornu*

*Foto
ing. Fr. Avčín*

Kaj hitro sta bila nato pri meni še tovariša; čeprav smo bili radi mraza, rahlega mrzlega vetra in višine precej utrujeni, smo nadaljevali svojo turo. Prej omenjeni grebenček, dolg okoli 70 m, je bil zasnežen s plastjo pršiča; spodaj pa se je na gladkih granitnih ploščah nahajala plast ledu. Treba je bilo največje previdnosti; mój padec bi gotovo potegnil tudi oba tovariša. Zasadila sta cepine globoko v sneg in led, kolikor se je dalo, sam sem se pa počasi, z največjo pazljivostjo pomikal navzgor. Vsako stopinjo je bilo treba temeljito izsekati, čeprav smo imeli dereze. Poleg tega je pa veter sproti zasipal stopinje; tovariša sta jih morala znova izkopati.

Ko nam je že itak tanka predla in smo se v precejšnjem mrazu jedva pomikali naprej, kar prihaca po grebenu navzdol neka francoska družba z dvema vodnikoma, ki so bili prišli na vrh po lažjem severnem grebenu. Prostora za umik pravzaprav ni bilo. Zelo neprijetna zadeva: oni so želeli, da bi se jim mi na kak način umaknili, mi pa, da bi se oni. Jaz nisem hotel odnehati, ker bi oni lahko prej na grebenu počakali. Šel sem kar naprej. Seveda so nas zato po francosko zmerjali, jaz sem pa po slovensko odgovarjal. Hotel sem na vsak način priti na varnejše mesto, da bi se mogel vsaj malo varovati. Radi svojeglavosti obeh družb so se nam vrvi skoro zamešale in Bog varuj, da bi takrat kdo padel! S težavo sem jo primahal na greben, kjer sem se pošteno usidral in na solncu ogrel.

Baš ta grebenček in Bineijeve plošče so zahtevale že več smrtnih žrtev; če se ne motim, tudi lansko leto dvoje. Na grebenu samem sem se dobro zavaroval in tovariša sta mi hitro sledila. Bili smo že v višini preko 4100 m; kar je bilo še sedaj plezanja, je bilo izredno lahko in prijetno. Toplo solnce in popolnoma jasno vreme nas je spravilo v dobro voljo. Ob pogledu navzdol smo mogli videti vodnika s Francozi; da grebenček in Bineijeve plošče niso za vsakogar, se je pokazalo, ker so imeli oni ondi precej posla in težav.

Samo še dobro dolžino vrvi glavnega grebena in že smo prišli do najlepše in najvabljivejše točke Zinalrothorna, Kanzl (»prižnica«) imenovane. Malo večji turne je to, od daleč je videti sila nevaren, v resnici je precej nedolžen. Proti jugu pada strmo v steno; ko sem plezal okoli njega, sem mogel med nogami gledati notri na dno Hohlicht-ledenika; proti zahodu pa bi se po ledu prav lahko pripeljal v kočo du Mounlet... Dr. Blodig hvali (v »die Viertausender der Alpen«) Zinalrothorn zlasti radi Kanzla kot eno najlepših gorá v Alpah sploh. In prav ima!

Našo trojico je kar navdušil ta »rog«. Nisem mogel čakati, da bi se odpočili. Naskočil sem izpostavljeni in na videz težavni del. Z lahkoto smo ga prekoračili; saj je bil skoro kopen in granitna skala je imela najboljše oprijeme. Samo še tri dolžine vrvi lažjega terena po varljivem zasneženem grebenu in že smo stali na vrhu Zinalrothorna. Ura je bila okrog poldne. Pošteno smo se oddahnili; saj je naša pot trajala skoro 10 ur. Zabili smo cepine v sneg in vedoč, da je to naša zadnja tura, smo se dalje časa zadržali na vrhu.

Popolnoma modro nebo, brez oblakov, nam je nudilo krasen razgled na vse Vališke Alpe, proti zahodu pa notri do Mont Blanka. Kopica v vencu nanizanih vrhov, zavitih v bele plašče, se je razprostirala okoli nas; nisem vedel, kaj in kam naj gledam: Matterhorn nam je kazal vso svojo divjost v severni steni in Zmuttu, skupina Monte Rosa se je s sestrami in z brati šopirila v razkošni odeji in nas je vabila; na vzhodu sta samotarila Täsch in Dom; na severu pa se je ponosno blesketal v snegu Weißhorn, naša neizpolnjena želja, in še nešteto, nešteto drugih vrhov. Pa kaj bi pisaril! Razgled s Zinalrothorna je bil brez mejá... Trditi smem, da si lepšega ne morem misliti. —

Na vrhu Zinalrothorna Foto ing. France Avčin
 (V ozadju Matterhorn, Obergabelhorn in Dent d'Hérens)

Neizbrisni so taki spomini, ko se odmakneš od mestnega in cestnega prahu tako daleč, da ne vidiš nič nižinskega, samo gore in dol, sneg in ledenike; nebo in solnce zunaj in v sebi. Doživljajte to!

Skoro bi zaspali na vrhu, tako mirno in toplo je bilo. Mahnili smo jo počasi navzdol, sicer s precej večjo korajžo in gotovostjo nego navzgor. Šel sem prvi, za menoj Jakšič, kot zadnji inž. Avčin. Pripomniti moram, da igra zadnji pri sestopanju veliko težjo vlogo kakor prvi pri vzponu. Vendar je šlo navzdol brez posebnih težav. Malo previdnosti, pa gre. Čez Kanzl smo kar pretelovadili; nekoliko več sitnosti nam je delal severni grebenček. Sneg je namreč postal še trši, toda inž. Avčin je svojo nalogo rešil odlično. Bineijeve plošče pa so se nam zdele nazaj gredé celo lahke. Preko vilic ali sedelca smo se zopet spustili v ozebnik. Ta pa je pokazal svojo pravo in nevarno stran. Solnce je namreč močno otajalo sneg v njem, začel se je usipati tudi s streh in bilo je nevarno, da se utrga plaz. Zato smo pohiteli. Precej težave nam je zaradi otajanega snega dalo prečenje ozebnika samega in sosednjih plošč. Ne malo truda nam je prizadel zgornji del južnega grebena, ki je precej ozek; vrhu tega so se mu mehke strehe začele lomiti. Le z največjo previdnostjo smo se pritolkli do varnega mesta. S tem je bil konec našega truda in — ture. Razvezali smo se, se usedli in se kakor martinčki grelji na solncu. Ves dan smo bili brez prave hrane, le cigarete sva vlekla z Dušanom, kolikor sva imela sape in zaloge; ing. Avčin pa niti tega ne. Ni čuda, da smo iz nahrbtnikov pospravili vse, pa še ni bilo zadosti.

Z užitkom sem v duhu ponovno prešel vso pot nazaj, polno truda in nevarnosti; vrh smo pa le dosegli, čeprav skoraj laiki v snegu in ledu. Pokazali smo, da smo tudi temu kos, res, da ne z

rekordnimi časi kakor švicarski vodniki. Pri nas smo vajeni skale; za sneg in leđ sicer ni treba toliko izvežbanosti, pač pa previdnosti in odpornosti. Trditi smem: kdor je pri nas dober alpinist, bo lahko takoj kos snegu in ledu. Škoda, da naša zimska alpinistika še malone spi; mogla bi se dokaj razviti, ker imamo pozimi, zlasti pa pomladi dovolj lepe prilike. — —

Le še kakih 1200 m padca do Trift-koče smo imeli pred seboj. Veselili smo se tega, saj po snežišjih in prodiščih gre rado navzdol. Nisem več čutil posebne utrujenosti; oprl sem se v cepin, kar samo je šlo v dolino. Misli pa so mi uhajale na uspelo turo. Skromnejši, pa vendar poln življenja in prostosti je Zinalrothorn. Bil sem nekaj dni prej na Matterhornu, zavzet po njegovi elegantni postavi. Zinalrothorn je ves drugačen. Res, da ga iz doline ne vidite; toda, ko ste v njegovem objemu in se vas brani z neštetimi nevarnostmi, tedaj čutite vso njegovo privlačnost. Matterhorn je mogočen, te očara od daleč; pri Zinalrothornu je obratno. V njegovem objemu ga spoznaš, vzljubiš, občuduješ. Nepozabna Kanzl, divja strmina, bujna okolica z ledeniki in razpokami okoli njega, potoki in jezerca pod vznožjem, v daljavi pa v večeru zahajajoče solnce, neizmeren razgled — to mi je začrtalo neizbrisne spomine. V zavesti, da s to turo zapuščam Švicarske gore, sem nekam otožen vstopil v Trift-kočo.

Hote, pa tudi nehote se mi duh ponovno vrača na ta moj najlepši gorski spomin...

Ing. Boris Lavrenčič :

Breithorn (4171 m) in Mali Matterhorn (3886 m).

Po povratku z naše ture na Signalkuppe (4561 m) v Zermatt smo izvedeli za tragično smrt vodnika Izidorja Perrena, ki je skupno z nekim angleškim turistom odletel z zgornjega dela severovzhodnega grebena Matterhorna ter obležal na Furgg-ledeniku.

Vsi člani naše odprave, ki smo se tedaj mudili v dolini, smo počakali na pogreb in naš vodja Andrijo Kopinšek je položil na sveži grob v imenu SPD šopek planinskega cvetja s trobojnico in z društvenim znakom. Med Perrenovim pogrebom je ležalo v mali mrtvašnici še 5 krst, pod Allalinhornom pa so vodniki iskali trupli mladega zakonskega para. Demoni Zermattske goré so terjali te dni svoj krvavi tribut v doslej nepoznani višini...

Priznati moramo, da nervoznost, ki se je polastila Zermatta, ni ostala brez vpliva na nas; bila je glavni vzrok opustitve ture na Matterhorn, ki sta jo imeli v načrtu tudi naši skupini, celjska in mariborska. Odločili smo se, da »napravimo« v poldrugem dnevu, ki nam je bil še na razpolago, le Breithorn in Mali Matterhorn.

Nekaj časa smo se bavili z mislijo, da izvršimo to turo s smučmi; pozneje smo ta načrt opustili, ker se nam ni ljubilo, da bi nosili 8 ur smučke na ramah, zaradi užitka mogoče jedva polurne smuke in še te z vrvjo.

*Foto Pelikan, Celje — ing. Boris Lavrenčič
Lyskamm in Gornergletscher*

Po pogrebu smo se sestali v polni »bojni« opremi pred pensionom »Weißhorn«: Andrino, vodja odprave sploh in vodnik naših obeh skupin še posebej, gospa Erika, soimejteljica jugoslovanskega damskega višinskega rekorda, dr. Jože, naš pravni zastopnik, dr. Rudi, življenjsko važen kot ekspedicijski zdravnik, in jaz kot posestnik Bézardovega kompasa.

V Zermattskem kotlu leži opoldanska vročina; vendar nas kmalu objame hladna senca macesnovega gozda, skozi katerega bobni razpenjeni Zmuttbach. Za nami ostaneta lični naselbini Zumsee in Aroleid, vzpnemo se na hrbet, ki loči Zmuttsko dolino od Gorner-prepadov. Ledena veriga od Cime di Jazzi do Teodul-prelaza raste počasi iznad Gorner-ledenika, ki se baš nam nasproti končava v močno razpokanem jeziku. Nad gozdno mejo, ki poteka tu v višini 2300 m, prekoračimo divje kaskade Furggbacha in že vzkipi iz svojega lednega podstavka orjaška piramida Matterhorna. Še nekaj neprijetnih serpentin, pa smo na planoti »Leichenbretter«. Ko hodimo po temno-rjavih ploščah in skačemo preko nebroja snežniških potočkov, nam uhajajo pogledi proti našemu cilju Breithornu, ki ga zlati večerno solnce; divji skladovi njegovih visečih ledenikov močno spominjajo na Kavkaške velikane in njegova severna stena s proslulim Youngovim grebenom mora zbuditi v vsakem alpinistu dolžno spoštovanje.

Pri Gandeggütte, ki je v privatni lasti, izpijemo skodelico čaja; oskrbnica s tem konzumom ni baš zadovoljna, na vsak način nas hoče obdržati do drugega dne v koči. Pripoveduje nam strahotne bajke o prenapoljenosti zgornje italijanske kočice in o šikanah obmejnih straž; vljudno jo zavrnamo, da vemo, od kod veter piha, ter odidemo kljub pozni uri do Zgornjega Teodul-ledenika.

Doline ležijo že v temi, nad Monte Rosa-skupino se užigajo prve zvezde; le meglice, ki plešejo okoli Matterhorna in Dent d'Hérensena še žarijo v poslednjih violetnih odtenkih. Previdno hodimo preko položnega ledenika navzgor; tišino moti le hreščanje ledu pod našimi nogami. Nehote se mi zbudijo zgodovinski spomini. Tod so stopali ljudje že davno pred početkom alpinizma; saj je bil prelaz Sv. Teodula poleg Bernharda in Gottharda najvažnejši prehod preko Alp, neposredna zveza Severa s solnčnim Jugom. O tem pričajo rim-

*Pogled
z vrha
Breithorna
proti Lys-
kammu in
Signalkuppe*

*Foto
Pelikan, Celje
ing.
B. Laurenčič*

ski novci, katere hrani Seilerjev alpski muzej v Zermattu; o tem priča tudi orodje in orožje vseh vekov, ki so ga našli na robu večnega ledu. Trume romarjev so sledile stopinjam sv. Teodula, sionskega škofa, ki je ob koncu 4. st. tu čez šel v Italijo. Male bitke med tihotapci in graničarji, resne borbe med vališkiimi in piemontskimi rodovi so imele svoje pozorišče na tem ledenem prelazu. Nešteto tragedij se je odigralo na njem. Mnoge karavane živali in ljudi, ki so odšle iz Zermattske, niso nikoli prispele v Valturnaško dolino. Okostja in prtljago je ledenik pozneje odložil spodaj na temnih morskenskih ploščah, imenovanih še danes »Leichenbretter«.

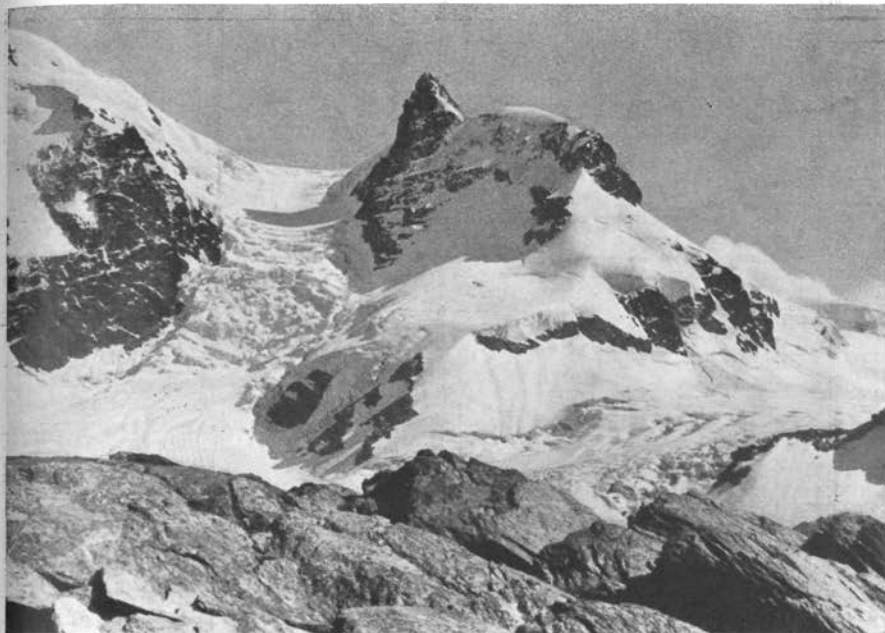

Foto Pelikan, Celje — ing. Boris Lavrenčič
Mali Matterhorn (pogled z »Leichenbretter«)

Skoro tema je že, ko stopimo v prostorno stavbo Rifugio Alberto Princ. di Piemonte, last Turinske sekcije CAI, prav na švicarsko-italijanski meji v višini 3320 m. V koči je nameščena tudi obmejna straža, gotovo najvišja v Evropi. Dvonadstropni Dom je sicer prostoren in udoben, vendar ne tako snažen in urejen ko švicarska zavetišča. Tudi jedilnica nudi povsem drugo sliko; družbe okoli miz, preobloženih z makaroni, minestro in s steklenicami črnega vina, so glasnejše; mnogi so le nedeljski izletniki, ki jim je kočja končni cilj, kajti iz italijanskega Breuila vodi do nje lahka steza. Skupna ležišča na podstrešju, kamor se spravimo po zaužiti ministri, so internacionalno zasedena. Ker prevladuje romanski element, dolgo ni miru.

Ko se prične daniti, se dvignemo. Obeta se krasen dan, nebo je brez oblaka; le nad dolinami, ki ležijo v temi, se poigravajo lahke meglice. Vrh Matterhorna obsevajo prvi solnčni žarki; kmalu žari vsa vzhodna stena, le ledeni podstavek je še zavit v vijoličasto temo. Tedaj smo že visoko in premagujemo strmi ledeniški prelom med Zgornjim Teodul-ledenikom in Breithorn-platojem. Ker smo hodili ves čas v senci, nas zebe, kljub naporni hoji. Na robu platoja se ustavimo ter malo počijemo. Solnce, ki baš vzhaja izza Castorja, nas ogreva, tisočeri kristali svežega pršiča, ki ped debelo pokriva led, se leskečejo, da jemlje vid kljub temnim očalom.

Poslednji del vzpona s platoja na vrh Breithorna je najstrmejši. Na srečo vladajo tu idealne snežne prilike. Srenj, ki leži na ledu, je zamrzel, vendar ne toliko trd, da ne bi naši Tricouni-žebliji prijeli

Foto ing. Živko Sumer

Lyaskamm ter Castor in Pollux z Gornergrata

vanj. Brez derez in brez sekanja stopinj pridemo varno na vrh. Zaradi centralne lege slovi Breithorn po svojem razgledu. Glavni greben Zapadnih Alp, od Mont Blankove kupole preko Grand Combina in Dent d'Hérens, združuje naš sosed Matterhorn z vencem valiških orjakov, ki ga tvorijo Dent Blanche, Obergabel-, Zinalrot- in Weißhorn, Mischabelske konice, Rimpfisch-, Allalin- ter Strahlhorn. Ledeno verigo zaključujejo stari znanci Castor in Pollux, Lyaskamm ter masiv Monte Rosa. — Povsem točno lahko zasledujemo smer naše prejšnje ture od Bétémshütte na Signalkuppe preko Grenzletscherja, tega najopasnejšega Zermattskega ledenika. Poglede v zelene doline zastirajo nizke megle; zato pričarajo vsi ti štiritisočaki, vkovani v nebroj ledenikov, pogled na arktično pokrajino: skoraj nemogoče se nam zdi, da stojimo v početku avgusta na robu Italije!

Že med potjo sem izrabil vse počitke za fotografiranje; tu na vrhu je seveda Leica zapeketala ko brzostrelna puška, čeprav je baš z vrhov težko napraviti motivno dober posnetek. Tudi pravilna osvetlitev in uporaba rumenice je v višini nad 4000 m problem; kdor v tej coni prvokrat slika brez fotoelektričnega merilca osvetlitve, bo imel z nami vred občutek velike negotovosti. Svetloba se zaradi temnih očalov niti ne zdi prehuda; vendar je potrebna približno le četrtinska osvetlitev napram našim planinam, seveda pod istimi ostalimi pogoji. Dalje nam je tudi vreme nagajalo, ne sicer kot alpinistom, temveč kot fotoamaterjem: nebo je bilo brez oblaka! Oblaki, lepi oblaki so tu prav za prav redkost, kajti čim se pojavijo, se usedejo na vrhove kot meglene zastave; kmalu sledijo nevihte,

snežni viharji in slični vremenski pojavi, ki jih nista preveč vesela niti alpinist niti fotoamater.

Mrzel veter nas kljub solncu in dobri opremi kmalu premrazi in nas prisili, da se umaknemo z vrha zopet navzdol do Breithorn-platoja. Po kratkem počitku odidemo dalje po severnem robu planote, dokler ne prispemo do vznožja Malega Matterhorna. Pot na njegov vrh nas vodi preko strmega snežišča, nato po dobro razčlenjeni skalni steni in končno po zasneženem grebenu.

Ker veter ni več tako hud, uživamo na vrhu dolgo časa razgled, ki je prav tako lep ko na Breithornu. Skoraj poldne je že, ko se dvignemo ter naglo odidemo, mestoma tudi oddrčimo proti zavetišču na Teodul-prelazu, spretno se izogibajoč razpokam, ki se dajo le slutiti pod varljivo snežno odejo.

Po kosilu se zleknemo pred Domom na solnce; saj smo ta dan turo že končali, pred nami je le še lahek sestop v dolino. Naš pravni zastopnik je v zavetju na klopi zadremal; misleč, da je v široki postelji, se naenkrat obrne in takoj prevrne s klopi; škodoželjno muzanje spremlja njegovo pobiranje s tal. Ostali, ki poležavamo na obzidku terase, nemudoma prenehamo s solnčenjem; kajti če bi se nam zgodilo isto ko tovarišu z zelenega Pohorja, bi nas vse tablete našega zdravnika ne spravile več pokoncu, ker bi odleteli čez steno na dobrih 100 m globoko ležeči ledenik.

»Buon viaggio« nam želi pri slovesu prijazna temnopolta oskrbnica. Z naglimi koraki odidemo preko Teodul-ledenika in »Leichenbretter« v dolino, kamor smo prispeli še pred večerom.

Ing. France Avčin:

Obergabelhorn (4073 m) preko Wellenkuppe (3910 m).

Prvo pot (3. avgusta popoldne) hodimo v Valiških Alpah; neugnana želja po novem, neznanem nas žene navkreber proti Triftu, k Zinalrothornu, našemu prvemu cilju. Onstran mostu, ki ga je narava sama položila čez besni potok, nas je ustavilo. Mogočna krona z belim trakom preko vse svoje širine je ostro rezala v večerno nebo. Zinalrothorn? Ne, kje! »Gabelhorn bo,« se zedinimo, klonemo pod silnim nahrbtnikom in nadaljujemo pot. Beseda »pot« menda prihaja od glagola »potiti se«; vsaj planinska »pot«. Ko je prvi zopet obrnil potni obraz v nebo, smo ponovno obstali. Oster greben je podaljšal krono v levo, malo poskočil, se zopet umiril, a se zato takoj v enem samem poletu vzpel v divji vrh. Topot smo uganili prav: Obergabelhorn je pozdravljal, ono prvo je bila samo ponosna Wellenkuppe. In dvignjeni prst na grebenu je Veliki Možic; še njegovo sliko imamo iz Zermatta. Vse lepo in krasno, toga mi gremo na Zinalrothorn.

* * *

Vračamo se (9. avgusta) z Zinalrothorna. Hvalimo Boga, da je prvi poskus obtičal v megli in snegu. Drugi je pa uspel, uspel tako,

Obergabelhorn

Foto Dušan Jakšić

da se mi duh ne more odtrgati od fantastičnega vrha; vse znova doživljam to najsvetlejšo gorsko pot svojega življenja. Utrujeni smo že od večnega vstajanja ob treh, ob dveh; čas naše vrnitve je že blizu. Hodim počasi, posedam, uživam resne obraze gora in si jih skušam vtisniti v spomin, za slučaj, da jih ne bom več gledal...

Tovariši so že kuhali, ko sem prispel v kočo. Novega gosta smo imeli: inženjer Živko Šumer je sedel na postelji. Bil je brez tovariša in brez pravega cilja.

Vstal mi je načrt: Še en dan je do odhoda, namenjen je bil zaslužnemu počitku. Toda lenarili bomo lahko doma; kaj, ko bi predlagal Wellenkuppe? Precej časa je trajalo, da sem zmagal v boju s svojo utrujenostjo. Tovariš je predlog takoj sprejel in se celo ponudil, da bo večino opreme nosil sam. Tudi vsa težja mesta si je pridržal. Pač pravi tovariš! — Ko sem se zavedel krutega dejstva, da bo spet treba vstati ob dveh, me je kar streslo. Zato sem moral prav vsa energijo zgostiti zjutraj, da je telo ubogalo in se dvignilo. Mesec je svetil; hladno je bilo in rosno. Tretjikat sem že grizel kolena čez neskončni Eselstchuggen, peskovito hrbtišče ledeniškega izvora. Bleda mesečina se je neopazno prelila v svetli dan. Dereze sva nataknila pod skalno ostrogo, ob kateri smo dan prej lezli na Rothorn. Po ravnem, gladkem Triftgletscherju gre hitro proti močelni zgradbi Wellenkuppe. Trije silni stebri nosijo v svojih gubah viseč ledenik in pošiljajo od časa do časa ledene pozdrave v globino. Širok snežen pas jih seče vodoravno in lajša dostop na beli vrh.

Monte Rosa nama izziva smučarsko srce; kaj bi dal za tako turo! Prevratne misli mi vstajajo: mlademu človeku večno prazni žep za pira vse poti; pozneje, ko ga je življenje pokvarilo in mu izpilo vso kri za nekaj umazanih grošev, na katerih čepi in filistrsko vzdihuje: »Oh, ta mladina!« — tedaj ima dovolj sredstev za kak Monte Rosa in še kaj. Toda kaj mu more še nuditi gora, kje je že idealizem! —

Čez nekaj razpok sva hitro dosegla beli ovratnik. Ledeniki so slepili s svojim bleskom, a ne dolgo. Na nebu so se vrstile fronte altokumulov, (»visoki kupci«), žareči Matterhorn in Monte Rosa sta ugasnila, Zinaltrothorn se je celo skrila v meglo. Toda oblačje se je razvleklo, še preden sva preko snežnih žlebov in lahkega skalovja dosegla ostro sedelce. Greben se je nad nama strmo vzpel v ozko granitno rez, ki se ni kazala nič kaj vabljivo. A glej: trdni granit je premitil najino krušljivega apnenca vajeno oko — tovariš je kar hodil po njem! Tri dolžine vrvi po izbornih prijemih in stopih, toda precej izpostavljeno — in že sva tik pod vrhom. Weifkopf se imenuje snežna vršna kopa z velikimi strehami.

Pred nama se je dvignil ponosen rog, Obergabelhorn. Velik ozebni mu deli vrh v dva. Še za 160 metrov se vzpenja greben do belega terena. Kaj sedaj? Nazaj? Takole blizu vrha? Res se je zopet stemnilo za Dent Blanche-om; tudi Matterhorn je že izzivalno izobesil mrzlo, meni dobro znano belo zastavo. Na južnem obzorju so kipeli v nebo visoki kupci, vrhovi so se jim že širili v ogromna nakovala. Toda kaj bi? Saj se bo zopet razvleklo — se tolaživa.

Sam sebi tajim utrujenost in štokrljam z derezami za tovarišem. Lahko gre navzdol na široko sedlo, le strmina na desni se večna na vsak korak. Nad nama vstaja v nebo drzna postava; vso okolico prevpije. Kot ogromen prst stoji Veliki Možic, der Große Gendarm, na grebenu, nepričakovano, kakor bi ga bil kdo v davnih časih nalašč postavil za varuha vrha, do katerega vodi pot samo čezenj.

Toda tudi njega so vodniki ukrotili z debelo vrvjo, da jim ne krade zaslužka. Sovražim te nenaravne spone še z Matterhorna; nič kaj jim ne morem zaupati. Samo z močjo rok sva se privlekla na zračni, ozki vršiček. Dva skalna skoka navzdol, prva snežna opast in koj nato druga, le rahlo prilepljena na ostri greben. Če ne gre čez njo, gre pa pod njo, nad izpostavljeno steno in skozi luknjo nazaj na drugo, snežno plat grebena. Mesto je bolj zanimivo ko težko.

Ves nadaljnji greben ni težak; le daleč nad steno viseče strehe so varljivo tlo pod nogami. Izmenoma hodiva in varujeva. Cepin gre v trdi sneg do ročaja, varovanje je odlično in brž sva pri prvih skalah. Greben je še krepko strm in cepin kljub vsemu prigovarjanju noče več v sneg. Nekajkrat naju skale odrinejo v snežno pobočje. Silno strmo je in končuje se v globokih razpokah. Na nasprotnem pobočju je veter zgradil snežni balkon neverjetnih izmer.

Niti zapazila nisva, kdaj se je popolnoma zaoblačilo. Oster veter je začel nositi bele kristale v obraz, vedno več in več. Vsi grebeni so si navesili zastave. Brezobzirno greva naprej, izmenoma, dolžino za dolžino. Predzadnja izmenjava je bila zoprna: vse oblito z vodenim ledom, brez pravih stopov in prijemov. A dereze drže odlično;

šlo je in kmalu sem zajahal majavi greben. Še zadnja vrh, kar stečem in že mi tovariš stisne roko.

Menda sva bila letos druga partija na vrhu.

Naj tuli okrog naju! Niti za razgled — ki ga ni — mi ni mnogo, dasi trdi dr. Blodig (»Die Viertausender der Alpen«): »Ne pomišljaj si označiti razgled z Gabelhorna kot mogoče najčudovitejši v vseh Alpah.« Na vrhu sva pač! Razumete.

Veliki Možic

*Foto
ing. Fr. Avčin*

Pošteno sneži, veter reže prav v kosti. Kje dol? Ali smeva riskirati dolgi, nepoznani sestop na Schönbühlhütte? Le težko zmaga razum nad srcem in odloči: po isti, razmeroma varni poti nazaj! Tudi najhujši vihar nama tu ne bi zmešal orientacije.

Sestop gre gladko, tudi predzadnja dolžina, ki je gor grede nekaj grozila. Gibanje naju greje; le noge komaj čutim. Na poti proti Žandarju se je veter unesel, megla postaja svetla, mlečna, svetloba difuzna, moje noge pa konfuzne. Čutim pekoč dih na obrazu: solnček je nad meglo — nič ne bo hudega.

S stolpa zopet iz telovadnice znana gimnastika po vrvi, še ena dolžina in že sva na varnem snežnem grebenu, ki vodi na Wellen-

kuppe. Sneg, pršič, se je neprijazno udiral, vsakih pet korakov sem lovil sapo, lakota nepremagljiva... Debele kepe se lepijo na de-reze; z veseljem sva jih snela. Zjasnilo se je. Počitek na vrhu bi bil prehladen, izbrala sva si rajši solnčno zatišje na robu grebena, prav nad steno. Matterhorn z žarečimi, visokimi toplotnimi kupei nad glavo je nepopisno divji od tod; saj mu gledava naravnost v severno steno. Toda sadna conserva je bila v danem momentu za naju vse-kakor še neprimerno privlačnejši pogled; le prehitro je pokazala dno. Sledile so sardince, potem pa pošteno zasluženi višek, ki ga je

*Vrh Ober-
gabelhorna*

*Foto
ing. Fr. Avčin*

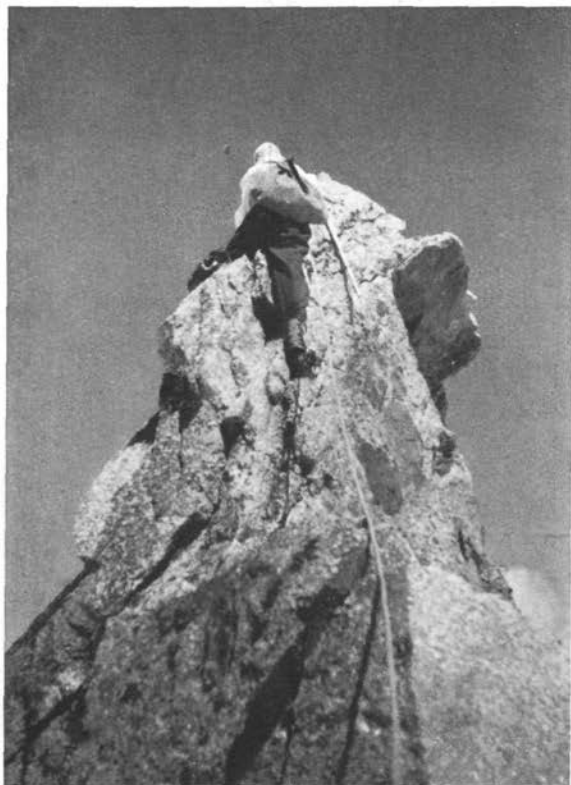
brez tovariševe vednosti skrival moj nahrbtnik »za skrajne slučaje«. Sva le priložnostna abstinenta in kranjska slivovka je stekla po grlih.

Da ste naju videli, kako elegantno in varno se je potem plezalo po strmem skalnem grebenu! Vse je bilo čudovito preprosto. Še novo pot sva odkrila in si prihranila urico kolovratenja po snežnih grapah.

Prav za konec, tik nad belim pasom, bi bil s svojo nerodnostjo skoraj zakrivil nesrečo in potolkel tovariša s skalo, ki sem jo sprožil. Na srečo je bil on spretnejši ko jaz. Na Triftgletscher je šlo hitro. Skakala sva čez manjše razpoke in med skokom za zabavo gledala v modro globino. Židane volje sva bila; le čudni, neprijetno sikajoči glasovi so naju nekaj časa motili. Ugotovila sva, da jih proizvaja

gnili sneg, ki se pod nama kar v celih ploskvah seseda. Monte Rosa je krvavo žarel v večernem solncu, tudi stari znanec Zinalrothorn me je pozdravljal z jasnim vrhom, v slovo. Za vselej?

Z roba sva se dričala po ledeniku. Ko ti pot križa razpoka, moraš skočiti ali čez njo, ali pa zdrkneš — vanjo. Ledenik je v sredi ves razlomljen in je prehod skozi tak labirint včasih kakor partija šaha; pri vsem računanju ne veš, kje boš izšel iz vseh kombinacij razpok in žrel. Na srečo nisva imela posla s tem slepomišenjem.

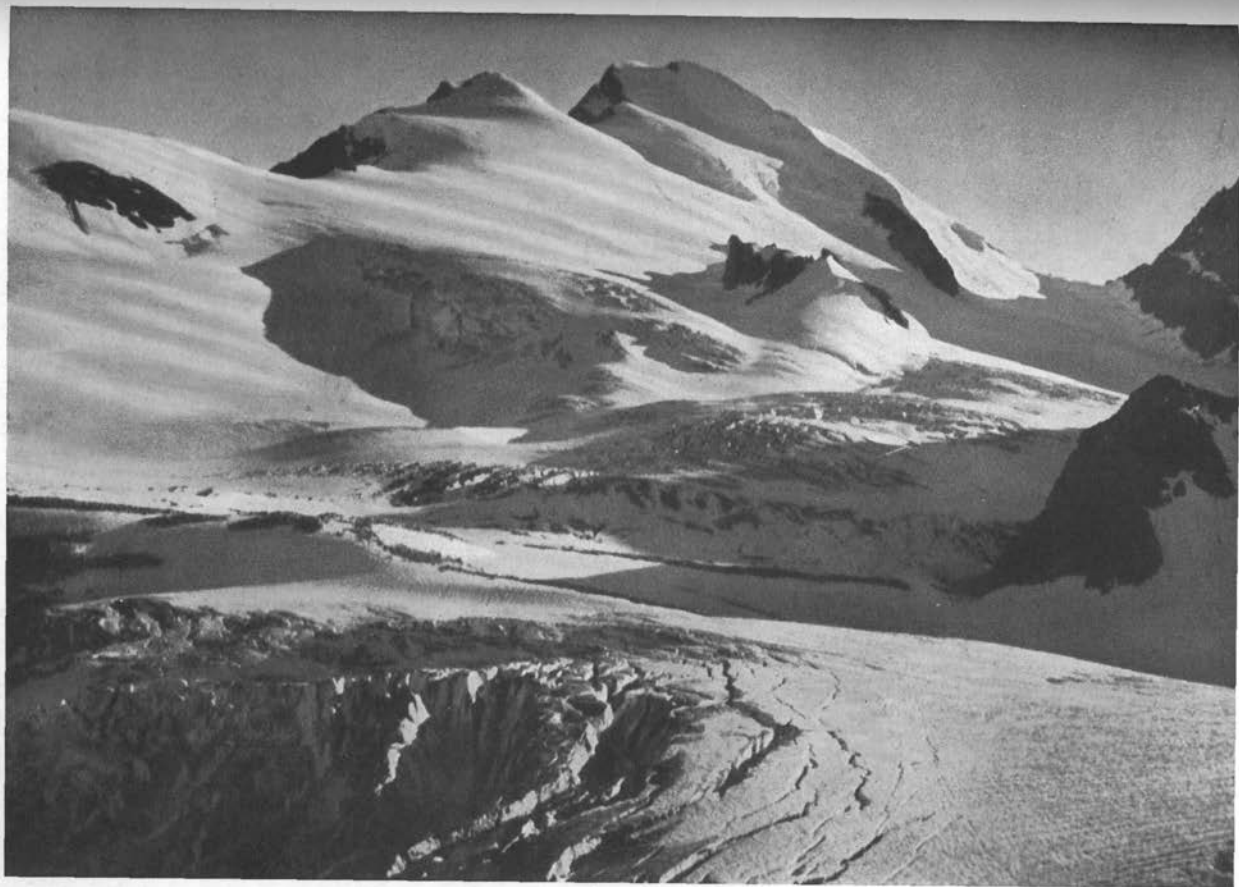

*Na Velikem
Možicu*

*Foto
ing. Fr. Avčin*

Vrh Eseltschuggna, pri studenčku, sva sedla. Slovesni mir pokrajine je od časa do časa prerezal zamolkel grom; ledene mase ne mirujejo niti hip, nezajezljiva dinamika leži v na videz mrtvi sivi gmoti. Kaj, če bi se ledeniki zopet spomnili in stegnili svoje telo proti človeškim naselbinam? Kako bi se človek branil? Ni nemogoče. Le za nekaj stopinj naj pade povprečna letna toplina. — Vsa utrujenost me je minila, še Eseltschuggen mi je ugajal. Počasi sva se spuščala proti koči, postajala sva, se ozirala na divji rog za nama. Z vso dušo sva srkala prelesti Alp. Svoj čas so pa menda rekli: »Foeditas Alpium« — »grdota Alp«!

V koči ni bilo več naših; šli so v Zermatt. Midva sva jim sledila, jaz z eno samo željo: spati! Pa mi ni bilo usojeno. V »Walliser

Allalingletscher in Strahlhorn

Foto dr. A. Brilej

Weinstube« sem izvedel, da je moj nahrbtnik pomotoma ostal — na Triftu. Kaj mi je preostalo? Odhod je bil ob devetih. Hočeš, nočeš, ponj sem moral. Ob pol štirih so me zbudile vsekakor malo hripave slovenske pesmi na cesti; mirni prebivalci Zermatta so imeli priliko spoznavati naše pristne — domače navade... Vstal sem in izginil. Skoraj tekel sem brez postanka do koč. Vrhovi so še spali; spal je tudi Nemeč, v čigar sobo je zašel moj nahrbtnik.

Na povratku sem malo posedel na klopici pri naravnem mostu. Za hip se je čemerno nebo odprlo; Obergabelhorn in Wellenkuppe sta mi poslala zadnji, nepozabni pozdrav. Prve kaplje so se vsule, ko sem tekel mimo žičnih kletk, ki kradejo svobodo svizcu, gamsu in kozorogu, da morajo mirno prenašati poglede zvedavih letoviščarjev, kateri se malo potrudijo iz hotelov proti grebenu, ki veže tri čuda: Weißhorn, Zinalrothorn in Obergabelhorn — v četrto čudo.

Dr. A. Brilej:

Na pohlevnih štiritisočakih.

(Allalinhorn 4030, Strahlhorn 4191 m.)

Nisem bil član odprave, ki je v juliju lanskega leta odšla »na vaje« v Zermattske ledenike; moja pot me je skoraj en mesec pozneje pripeljala v tiste kraje. Tudi se nisem poskušal na težkih vršacih, temveč sem usmeril svoj korak na lahke Vališke vrhunce. Tako moja pota sicer ne sledijo smernicam naše velealpinske odprave, vendar mislim, da spadajo v okvir naših lanskih švicarskih podjetij. Obhodil sem namreč tisti izsek velikega planinskega polkroga nad Zermattom, ki se ga niso dotaknili ostali naši planinci, ki pa veže skupino Monte Rose z vršaci okrog Doma; s tem sem sklenil obroč, ki so ga na treh straneh, na vzhodu, na zapadu in na jugu, v višavah nad Zermattom skovali tovariši-predhodniki.

Družba, ki se je v lepem jutru dne 30. avgusta sešla na ženevskem kolodvoru, je bila mednarodno pestra. Pripadniki štirih držav in prav toliko narodnosti so se zbrali, vsak drugače oblečen in vsak drugačen tip. Tu je bil predvsem vodja odprave, Dr. Robert, zdravnik iz Ženeve, član uprave Mednarodne Unije planinskih društev, in njegov pomagač, g. Ritschard, prvi francoski Švicar, drugi švicarski Nemeč; dalje bradat gospod in njegova gospa — oba Francoza iz republike, še en mladenič iz Ženeve, Čeh Evgen Malcher in jaz. Bili smo kmalu dobri znanci; čeprav smo prišli z vseh vetrov, smo se ves čas kar izvrstno razumeli. Medtem ko nas je nosil brzec s stokilometrsko naglico ob obali modrega Ženevskega jezera in smo ogledovali razkošne vile, hotele in kopališča mednarodnih zbirališč: Lausanne, Vevey, Montreux in drugih, smo že živahno čevrljali in — jecljali v treh ali štirih jezikih.

Vozili smo se po dolini Rhone mimo starinskega mesta Siona vse do Vispa; tu smo prestopili na znano ozkotirno železnico, ki vodi v Zermatt. Na drugi postaji, v vasi Stalden, smo se zbasali v pošni

avto, ki nas je po lepi, vijugasti cesti visoko nad divješumečo Vispo pripeljal v vasico Saasbalen.

Tu smo zavihteli na rame nahrbtnike in odšli po stezi proti Saasgrundu. V Vališki dolini v poletju prav redko dežuje. Spretno izpeljane namakovalne naprave dovažajo vodo iz gorskih studencev in jezer na osojna pobočja, kjer uspevajo žarka vina in plemenito sadje. V višini 1600 m smo hodili po takem prahu, da se je kar kadilo za nami; takrat se mi je tožilo po naših trdih stezah in sočnih planinskih pašnikih.

V Saasgrundu, kjer molé v dolino na eni strani snežniki Fletschhorna, Weißmies in Laquinhorna, na drugi strani pa jeziki razsekanih ledenikov izpod Doma, Nadelhorna in Südlenzspitze, se nismo mudili. Mimo mičnih kapel, kjer smo skozi mala okenca gledali v skrivnostno temo zavite, izrezljane kipe svetnikov, smo jo v popoldanskem solncu ubrali proti gorski vasi Saasfee.

Vas ima 10 do 15 hiš, pa štiri ali pet velikih hotelov, od katerih ima vsak več ko 100 sob z gorko in mrzlo vodo, odlično kuhinjo, kopeli, in to v višini 1798 m. Naš mentor in vodnik, dr. Robert, nam je že iz Ženeve zagotovil lepe sobe v hotelu du Glacier, kjer smo se seveda najprej razprašili, nato pa z nemalo gorečnostjo posvetili vso pažnjo imenitni večerji, vmes in potem pa vališkemu belemu vinu; za njega svojevrstno sladkobo in aromo ne najdem primera med našimi vini.

Po večerji smo se še dolgo sprehajali po edini ulici v Saasfee; polna je trgovinic, kjer dobiš od razglednice in filmov do očalov in maže zoper solnčno pripeko prav vse, kar potrebuješ v gorah. Če imaš primerno obložen žep, lahko v takole švicarsko vasico prideš v promenadni obleki, prihodnje jutro pa se že lahko, prvovrstno opremljen, vzpenjaš po ledenikih.

Ko smo naslednje jutro okrog 5. ure v lagotnem koraku zapuščali Saasfee, je krasen, jasen jesenski dan ležal nad gorami. Moj »priznani« bariton se je ponoči — bogve pod kakšnimi vplivi — čisto izprevergel; sramoval sem se vsakega zvoka, ki je zapustil moje bolno grlo. Mr. Ritschard je dejal, da sem drugič motiral in dobil obligatno »Rindfleischstimme«. Steza je vodila v vijugah ob temnem pobočju; 1500 m nad nami se je bleščal v solncu razbrazdani jezik saasfeeškega ledenika, ki je grozeče visel nad dolino. Kmalu smo zapustili stezo in jo udarili naravnost navzgor proti zapadnemu grebenu Mittaghorna (3146 m), ki je bil naš prvi cilj. Navezali smo se v dveh skupinah na vrvi in plezali po strmem, a ne preveč težavnem skrotju proti vrhu. Vrv bi bili nemara pogrešali; silno pa je bilo treba paziti na škrljaste plošče, s katerimi je strmina posuta in ki so se ob najmanjšem dotiklaju rušile in padale v globino. Ni bila ura še enajst, ko smo že sedeli med ogromnimi granitnimi bolvani na vrhu Mittaghorna. Ta gora ni bogve kako znamenita, vendar nudi novincu počevne poglede na vse strani. Zato smo bili švicarskim tovarišem hvaležni, da so nas pripeljali najprej na to odlično orientacijsko točko.

Od Mittaghorna se vleče malone kopen, a oster in razsekan greben tja do Egginerhorna, ki se vzpenja v višino 3377 m; s svojo vitko,

Foto dr. A. Brilej
Pogled z Allalinhorna na Strahlhorn, Monte Roso in Rimpfischhorn

na vrhu odbito piramido me je spominjal na podobni vrh Abanico tam nad Konjščico v Bohinju. Ta grebenska tura nas je prav mikala; saj je obetala dovolj prijetne izpremembe ob vseskozi zanimivih pogledih na okoliške vršace in ledenike. Toda naš vodnik je dejal, da bi bila preveč zamudna; pot do Egginerhorna je ocenjal na pet ur, a sestop s tega vrha nizzdol na Feegletscher in preko njega do kočje Britannia ni ne kratek ne preprost. Tako smo se vdali njegovi volji in s tem pridobili časa, da smo mogli lagotno uživati poglede na »Vilinski ledenik«, ki se je modrikasto svetil v našem vznožju. Na zapadni strani smo zrlili v ostri vrh Doma (4544 m), ki je v družbi kar treh štiritisočakov (Täschhorn 4494, Südlenzspitze 4300 in Nadelhorn 4334 m) razkazoval drzne like svoje družbe ter po težavnosti in izpostavljenosti sloveče grebene.

Spustili smo se po strmem južnem pobočju Mittaghorna nizzdol in dosegli pot, ki vodi od Plattjen čez vzhodni rob malega ledenika Kessjen do kočje Britannia (3031 m). Koča stoji na takozvanem Hinter-Allalinu, ozkem gorskem grebenu, ki loči Feegletscher od Hohlaubgletscherja. V tem prijetnem zatočišču, ki leži nad ločnico večnega snega in je neoskrbovano, smo se utaborili za nekaj dni. Hrano smo spravili v košare, ki so obešene na drogovih pod stropom v obednici; v njih shranjuje vsaka družba svojo zalogo; jedi si kuhajo turisti bodisi sami ali pa jim to za majhno odškodnino opravi oskrbnik. Nataknilo smo udobne cokle in si pripravili večerjo. Prav zgodaj smo se spravili na skupno ležišče, kjer smo na začudo dobrih posteljah kmalu zaspali.

Allalinhorn (4030 m)

Ob 3. uri nas je zbudil oskrbnik. Malo slabovoljni in sitni smo še do 4. ure motovili po koči. Mr. Ritschard, naš kuharski izvedenec, je poskrbel za obilen zajtrk. Čudil sem se Švicarjem in Francozom, koliko zaužijejo navsezgodaj. Jaz sem izpil le čaj, še ta mi ni dišal. — Navezali smo se na vrvi in se v temi spustili po strmini navzdol na Hohlaubgletscher; skrbno preskakujemo naznačene in vidne špranje in razpoke ledenika, smo ga preprečkali na vzhodni strani ter prestopili na Allalingletscher, ki ga omejujejo štirje »Horní«: Allalinhorn (4030 m), Rimpfischhorn (4202 m), Strahlhorn (4191 m) in Fluchthorn (3802 m). Ledenik se spočetka polagoma, potem pa strmo dviga proti raznim sedlom, ki leže med omenjenimi vrhovi.

Hodili smo molče, na eni vrvi Mr. Ritschard, Čeh Malcher in jaz, na drugi Mr. Robert, gospod in gospa iz Francije in mladi Ženevec. Bilo je popolnoma jasno. Kmalu je pričel briti precej hladen veter, drgetaje smo se zavijali v jopiče in suknje. Okrog pete ure smo bili že visoko gori na zasneženem ledeniku. Vrhovi krog nas, zlasti oni na zapadu, so zardevali v jutranji zarji. Očarljivi so bili pogledi na te neme ledene like, ki jih je zlatila mehka barva vzhajajočega solnca.

Strmina je postajala večja, tik pod sedlom Allalina (Allalinpäss 3570 m) so se pojavili prvi učinki višine: težka glava, težke noge, težka sapa. Na sedlu nas je sprejela taka burja, da smo kar omahovali pod njenim navalom. Naglo smo pohiteli v zavetje Allalinovih skal. Odtod smo se vzpenjali proti vrhu po zelo strmem in silno krušljivem skalovju. Vsa naša pažnja je veljala zopet škričevčevim ploščam, ki so tako rahlo položene na obronke, da zgrme ob najrahljšem dotiku v globino ali pa — na tovariše pod nami. V tem grebenu sta se 3 tedne pred nami smrtno ponesrečila 2 mlada alpinista. — Tik pod vrhom smo se morali presekati skozi sneženo opast; nato le še nekaj korakov — in prvokrat v svojem življenju sem stal 4000 m nad morjem. Burja je butala ob nas, da smo se le napol leže mogli razgledovati. Na vrhu je malo prostora, ostre granitne plošče tvorijo šilasto piramido. Zaman smo iskali zavetja ob njeni stranici.

Mimo ostre piramide Rimpfischhorna, ki je ležal skoro v dosegi roke, smo gledali na jug, preko strnjenih ledeniških planjav na zasneženo ostenje Monte Rosa, na kopasti Lyskamm, na široko razloženi, voljni greben Breithorna in na smelo zavihani rog Matterhorna. Strmeli smo nad ponosno lepoto drznih vršacev, ki se vrste od kralja gora proti severu: Obergabelhorn, Zinalrothorn, Weißhorn, Dent Blanche in kar jih je še visokih in imenitnih veljakov med Vališkiimi štititisočaki.

Ura je šele 9. Štiri in pol ure smo hodili od kočice do vrha Allalina. Ne utegnemo se pošteno razgledati, burja nas priganja k odhodu. Še nekaj slik in končno spominski posnetek družbe, ki drgetaje vztraja na skalah, pa se že spuščamo nizdol in se v naglih smukih podričamo po severnem grebenu Allalina na Feegletscher. V

strminah meni na trdem snegu silno polzi, dočim Švicarja in Francozi s svojimi dolgimi »trikuni«-žebli trdno stoje na nogah. Doli na ledniku počivamo v zavetju.

Tu pritiska solnce z vso silo. Z ledenega hlada na izpostavljenem vrhu smo prišli naenkrat v toploto, ki se je kmalu okrepila v silen žar. Najtemnejši očali so komaj varovali oči pred navalom ultravioletnih žarkov, kljub vsem mažam smo v kratkem času v obraz pordeli kakor stari prijatelji cvička. Tavalili smo čez Feegletscher, ozračje je trepetalo in žarelo, v nekaj urah je solnce izpilo vse sokove iz nas.

Foto dr. A. Brilej

Pogled s Strahlhorna na Zinalrothorn in Weisshorn

Vedno bolj so se vdiralale noge v razmehčanem snegu. Vrh tega nas je čakala še ena preizkušnja: strmi vzpon po krušljivem kamenju in polzkem snegu na Egginerjoch (3009 m). Kmalu po dvanajsti pa smo že sedeli v neskončno prijetnem hladu Britanniae, ki slavi letos 25-letnico svojega obstoja (ustanovljena leta 1912). Čakala nas je izborna juha; juha je švicarskim turistom glavni del obeda in večerje. Tovariš Malcher je prispeval češko slanino, ki je Romanom, Germanom in Slovanom v naši družbi enako dobro teknila. Dr. Robert, vodja družbe, pa je na naše veliko presenečenje izvil odnekod 2 steklenici rumenega Valizana — Soleil de Valais; sprejeli smo ga s spoštovanjem, kakršno zasluži taka kapljica v višini 3000 m.

Poleg koč je majhen kopen hribček, lep razglednik. Nanj sem zlezal proti večeru in medpotoma ogledoval redko rastje, ki uspeva še v tej višini: sama snežna flora, pritlikava in nebogljena, a začudo žilava in barvita. Našel sem skoro same take rože, ki uspevajo celo še nad 4000 m; tako ledeniško zlatico (*Ranunculus glacialis*), dalje encijan (mislím, da je bil to kratkolistnati švišč (*Gentiana*

brachyphylla), razne kreče (Saxifraga), med njimi enega z lepimi rožnatimi cveti, mnogo oklepov (Androsace) in dva nežna, nad vse mična pritlikavca: ušivca (Pedicularis) in modrocvetnega repušca (Phyteuma). Večerni hlad pa me je kmalu pregnal v kočo in tako sem le še nanaglooma premotril krasni ledenik Feegletscher, ki je v večernih lučih razkazoval vso svojo prostrano lepoto, gori od Adlerpassa med Strahlhornom in Rimpfischhornom, pa prav do mojega vznožja, kjer mu je iz razdrapanega jezika v krasnem slapu izvirala divje šumeča Vispa.

Ob 9. uri zvečer smo že počivali; kajti v ranem jutru prihodnjega dne smo bili namenjeni na

Strahlhorn (4191 m).

Zopet so nas že ob 3. uri zjutraj dvignili s prijetnih ležišč. Po isti poti ko prejšnji dan smo že eno uro kasneje na Hohlaubgletscherju; previdno preskakujemo v poltemi temne usedline, pod katerimi sumimo ledeniške razpoke. Razpoloženje je bolj slabo. Tovariša Malcherja je vso noč kuhala vročina; ves zaripel je v obraz, ko stopa za menoj. Jaz sem malone brez glasu, neznosen katar me ovira v dihanju in govorjenju. Klavrno lezemo v somraku po ledeniku navzgor. Kmalu napoči jutro, vse gore se kopljejo v rožnatem sijaju, modro nebo se boči nad nami, zmrzla snežena podloga hrešči pod nogo. Veličastna okolica je kljub vsem telesnim težavam kmalu napolnila naše duše z zanosom in veseljem. In tako nam z višino rasteta pogum in volja; iz polnih pljuč dihamo redki, a neskončno prijetni vzduh in pasemo oči na lepotah ledenika. V višini 3500 m nas menda bolj radi domišljije ko iz potrebe zopet nekoliko tare gorska bolezen; k sreči se javlja le v bolj mili obliki. Zadnji del poti nas vodi pod prepadno vzhodno steno Rimpfischhorna, ki bi bila odtod dostopna le v težavni plezariji. Skoro brez snega je in vsa zelena, kakor bi bila pokrita s patino. Glavna sestavina ji je, kakor sem bral nekje, serpentin.

Ob 7:20 smo že na Adlerpassu, ki loči in spaja dva štiritisočaka, Rimpfischhorn in Strahlhorn, in ima natančno višino Velikega Kleka (3798 m). Iz hladne sence, ki jo je metala stena Rimpfischhorna, smo naenkrat v gorkem solncu. Ker je dan skoro brez vetra, nam neskončno godi toplina žarkov, ko počivamo na sedlu v zatišju pod skalami in se krepčamo za nadaljnji pohod. Pogled na jug nam zastira Adlerhorn (3993 m). Zato pa vidimo preko globoke Zermattske doline ostri rog Matterhorna. Po snežnem grebenu, kjer nam je prejšnji dan neki Nizozemec s svojim vodnikom izhodil lepe stopinje, se vzpenjamo proti vrhu. Mr. Ritschard mi medpotoma pripoveduje, da je lansko leto v krajni poči med ledenikom in grebenom izgubil oskrbnik koč Britannia, Andermatten; nihče ga ni več videl. Tako krije tudi ta modna gora, ki šteje med najlažje štiritisočake, svoje nevarnosti, ki jim lahko podležejo najbolj izkušeni planinci. Pod vtisom te novice smo se izogibali sumljive usedline na levi od grebena, kjer je bila globoka prepoka pokrita s tanko, varljivo plastjo snega.

Malo po deveti uri smo, nekoliko zasopljeni, a sicer zdravi in čili stopili na vrh. Mislim, da mi je bilo v življenju dodeljeno prav malo tako lepih ur, kot je bila ona na Strahlhornu. Na nebu ni bilo oblačka, veter je malone ponehal in sonce nas je prijetno grelo, ko smo nemo občudovali glavna gorovja Švice, ki so zapirala obzorje. Kolikor svetovnih strani, toliko slavnih skupin in imen. Gore, ki smo toliko čuli in čitali o njih, so ležale sedaj, od solnca ožarjene, v ostrih obrisih pred nami; oči so se seznanjale z njihovimi ponosnimi postavami. Na jugu, onstran prostranih ledenikov, komaj 8 km zračne črte oddaljena, stoji mogočna gmota Monte Rosa, dalje Lyskamm, pa široko razloženi Breithorn, sami velikanski beli masivi, ki se liki čisto srebro iskre in žare, da komaj gledamo vanje. In nato šine naenkrat proti nebu vitki, visoki, malo zakrivljeni, edinstveni rog — Le Cervin. Od njega dalje pa vsa dolga rajda od Obergabelhorna preko Zinalrothorna in Weißhorna do Dent Blanche, sami vrhovi, po katerih so nekaj tednov prej junačili naši strumni dečki. Mimo Rimpfischhorna sem gledal poševno v skupino Doma; onstran Saasfeeške doline stojita štiritisočaka — Täschhorn in Weißmies; daleč na severu, a še vedno dobro vidni, mole v vis velikani Berner Oberlanda, med njimi najbolj izrazita Jungfrau in Finsteraarhorn. Mnogo drugih gora je bilo še tu — kdo bi si jih zapomnil pri prvem srečanju! Šaj je z gorami kakor z ljudmi: Le najznačilnejši te zgrabijo takoj, njih lastnosti se ti vtisnejo trajno; drugi učinkujejo le kot nejasen obris.

Sčasoma se je pod nami nabralo več partij. Morali smo se odtrgati od pogledov na silne gorske velikane in se umakniti drugim skupinam, ki so silile na vrh. Mi pa smo zbežali po severozapadnem grebenu nizdol na »Orlovsko sedlo«.

Strmi sestop z Adlerpassa na Adlergletscher nam je delal nekoliko preglavic; vendar je bilo nerodno mesto, kjer smo v razmehčanem snegu stali tesno drug nad drugim, kmalu premagano. Še enkrat smo prišli v precej kočljiv položaj, ko smo izgrešili običajni in najlažji prehod z »Orlovskega« ledenika na Findelengletscher. Morali smo v razmehčanem snegu prečkati zelo strmo pobočje; vsi smo imeli občutek, da bi bilo zelo, zelo neprijetno, če bi bila takrat popustila snežna odeja. Francoz in njegova soproga sta šla naprej, naša skupina je nekaj časa sledila, nato pa smo jo rajši ubrali kar naravnost navzdol, daš pot po kopnem, strmem in razjedenem ledeniku, na katerega smo prestopili s snežišča, ni bila nič kaj vabljiva. Zato smo pa potem veselo skakali čez razpoke Findelengletscherja, ki je v popoldanski uri ves oživel; vzporedno z nami so strujili studenci in potoki, voda je šumela in grgrala v svoji plitvi, ledeni strugi, vemer se zvijajoč in iščoč poti po ledeniku nizdol.

Za hip smo se ustavili pri ledeniškem mlinu, kjer smo se zagledali v silne vrtince in svetlo zelene ledene oboke, skozi katere je voda hrumela v temačne globine. Enkrat sem se nenadoma udrl z nogo do pasu v razpoko. Hitro sem se vrgel naprej, kakor me je bil naučil g. Ritschard in se ob nategnjeni vrvi skobacal iz nevarnega položaja.

Bila je to prešerna, radostna hoja po ledeniku nizdol, vedno v smeri proti Matterhornu, kojega vitka lepota nam je cele ure mamila

oči: Ob švicarskem grebenu so mu vrele iz boka sive megle, ki so vihrale ob njem ko zastave; če sem pogledal na levo, pa je obstalo oko na veličastnem vzhodnem pobočju Monte Rose, ogromna snežišča so se bleščala ko sami demanti in kljub očalom nisem mogel zdržati njihovega sijaja. — Čez razmetani grušč obrobne groblje smo prestopili mimo dveh velikih ledeniških miz na zeleno livado planine z'Fluh. Po dveh dnevih samega snega in ledu smo se nepričakovano znašli med poletnim cvetjem. Sneli smo črne očali in pasli oči na živih barvah. Še nikdar prej nisem tako občutil živega nasprotja med cvetočo naravo in smrtnim hladom snega in ledu. In menda nisem zlepa tako zavestno užival sočnega zelenja trave, barvitosti planinskega cvetja in mirnega žuborenja vodice, ki se je pretakala po tem idiličnem planinskem pašniku. Moral sem sesti za hip sredi te lepote, med pisane znanke ob poti, in se nekoliko pomuditi v njih ljubi družbi.

V vasici Findelen smo postali v senci značilnih koč, znanih z mnogo slik po svojih kamenitih podstavkih, ki počivajo na koleh in spominjajo na bruse ali na gobe. Comptom, znani planinski slikar, trdi, da je odtod najlepši pogled na Matterhorn. Dolgo smo iz prijetne sence ogledovali njegov zagonetni lik. Nato pa smo počasi korakali mimo zelenega jezera Stelli in skozi bukove gozde proti dolini. Solnce se je že skrilo za belimi snežniki, ko smo iz gozda stopili na sočne pašnike in zagledali šiljasti zvonik cerkvice v Zermattu.

Matterhorn z groblja ob Findelengletscherju

Foto dr. A. Brilej

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Nove vloge	Din 50,000.000 ⁻
Oproščene vloge, prenešene na nov račun	„ 60,000.000 ⁻
Skupno stanje novih vlog	Din 110,000.000 ⁻

NOVE VLOGE VSAK ČAS IZPLAČLJIVE

Obrestna mera do 5%

ZA VSE VLOGE JAMČI MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

PLANINSKA POSTOJANKA

„ŠMARJETNA GORA“ NAD KRANJEM

Idealna izletna točka s krasnim razgledom po Gorenjski, tujske sobe z električno razsvetljavo na razpolago, izborna kuhinja, dobra postrežba in nizke cene.

»PUTNIK«

prodaja vse vozne karte za domače in inozemske železnice po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti;

prodaja vozne karte za domače in inozemske parobrodske linije, za krožna in izletniška potovanja po Jadranskem in Sredozemskem morju, kakor tudi za prekomorski promet;

prodaja vozne karte za zračni promet v tu- in inozemstvu, dalje spalna mesta mednarodnih društev spalnih voz itd.;

prodaja sejmske legitimacije, vozne rede, potovalno literaturo ter nabavlja vize;

kupuje in prodaja vse valute po najugodnejših dnevnih tečajih, honorira potovalne čeke in kreditna pisma, izdaja turistična kreditna pisma na marke in lire;

prireja izlete in skupinska potovanja z najmodernejšimi in udobnimi avtokari v tuzemstvo (Bosna, Južna Srbija, Črna Gora, Jadran) in v inozemstvo (svetovna razstava v Parizu, Rim, Benetke, italijanska in francoska riviera, Visoke Tatre, Dolomiti, Veliki Klek, Praha, Wien, Berlin, Budapest, Švica, Nemčija itd.); zahtevajte prospekte!

prireja cenena pavšalna potovanja in bivanja na Jadranski obali in na otočju; zahtevajte sporede!

nudi interesentom brezplačno vse informacije glede potovanj, deli prospekte, daje nasvete za potovanja, sestavlja vozne rede in programe potovanj itd. itd.

NAJBOLJE IN NAJCENEJE POTUJETE S POSREDOVANJEM »PUTNIKA«!
S TEM SI PRIHRANITE ČASA IN DENARJA!

Zastopstva »PUTNIKA« v Sloveniji:

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET, LJUBLJANA: propagandno informacijske poslovalnice, (menjalnice): Ljubljana, Gajeva 3 in hotel Metropol, Bled in Jesenice.

TUJSKOPROMETNA ZVEZA, MARIBOR: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Maribor, Aleksandrova 35 in glavni kolodvor, Celje, Ptuj, Rogaška Slatina, St. Ilj, Gornja Radgona in Dravograd.

Gorski vodniki S. P. D.

Po vodniški komisiji S. P. D. usposobljeni gorski vodniki:

1. Alojzij Štros, Stara Fužina št. 46.
2. Davorin Kremžar, Ljubljana, Moste, Simon Gregorčičeva 16.
3. Andrej Šlebir, Stahovica pri Kamniku št. 12.
4. Alojzij Rekar, Gor. Radovna št. 22.
5. Franc Hvastja, Savlje št. 55, pošta Ježica.
6. Viktor Kladnik, Luče št. 39.
7. Stanko Žgur, Celje, Vodnikova cesta 2.
8. Jaka Robnik, Luče št. 9.
9. Ivan Zupan, Kranjska gora št. 44.
10. Ivan Cigala, Solčava št. 22.
11. Franc Štros, Boh. Bistrica št. 79.
12. Peter Uršič, Kamniška Bistrica.
13. Uroš Župančič, Ljubljana, Dolenjska cesta 23.
14. Hanza Vertelj, Kranjska gora št. 156.
15. Franc Erjavšek, Stahovica št. 21.
16. Miha Plesnik, Solčava št. 41.
17. Joža Jakelj, Mojstrana št. 92.
18. Janez Brojan, Mojstrana št. 73.
19. Armin Grad, Mojstrana.
20. Franc Skantar, Ribčev Laz št. 55.
21. Alojzij Erjavšek, Stranje št. 11.
22. Borivoj Vilhar, Celje, Ljubljanska cesta 10.
23. Vinko Modec, Ljubljana, Novi trg 2/II.

Za vodstvo tudi pri plezalnih in zimskih (smuških) turah je bila priznana usposobljenost, deloma v opredeljenem obsegu, sledečim:

1. Davorin Kremžar.
2. Alojzij Rekar.
3. Uroš Župančič.
4. Hanza Vertelj.
5. Janez Brojan.
6. Vinko Modec.

Za vodništvo tudi na plezalnih turah sledečim:

1. Franc Hvastja.
2. Armin Grad.
3. Ivan Zupan.

Za vodništvo tudi na zimskih (smuških) turah pa sledečim:

1. Alojzij Štros.
2. Andrej Šlebir.
3. Jože Jakelj.
4. Alojzij Erjavšek.